Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телефони: HEnderson 4-0807, 4-0237
Тел. УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 220. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 22-го ЖОВТНЯ 1953. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, OCTOBER 22, 1953. No. 220. VOL. LXI.

ДОЛЛЕС ЗА СВІТОВЕ СУСПІЛЬСТВО — СПЕРТЕ НА ЗГОДІ

ВІН ПРОТИ ІЗОЛЯЦІОНІЗМУ І НАСИЛЬСТВА; ТВЕРДИТЬ, ЩО ВІЙНА — ЦЕ НЕ ШЛЯХ ДО ВИПРАВЛЕННЯ ПОМИЛОК; ЗАКЛИКАЄ СОВЄТИ ВИЯВИТИ ДОБРУ ВОЛЮ

Ню Йорк, Н. Й. — Державний секретар Джан Фостер Доллес промовляв на закінченні Форуму „Ню Йорк Геральд Трібюн", на якому були присутні 2,000 осіб. Доллес заявив, що закордонна політика ЗДА не спирається ані на ізоляціонізмі, ані на насильстві. Він сказав, що ЗДА, Франція і Англія на своїх недавніх нарадах у Лондоні заявилися за організацію світового суспільства на основі взаємної згоди. Поділ Кореї і Німеччини виявився помилковий, але нова третя війна — це не шлях до виправлення цих помилок, і замість неї треба мирним шляхом, який вимагає терпеливости, витривалости і мудрости, змагати до усунення зла. Державний секретар закликав Совєти, щоб вони виявили свою добру волю під час переговорів у справі об'єднання Німеччини і прийняли плян ЗДА, Англії і Франції, які пропонують переговори великої чвірки в Люґано 9. листопада. Доллес повідомив авдиторію, що на нарадах у Лондоні виявлено добру волю в справі прийняття пляну оборони Европи, і що постанова в цій справі западе в найближчому часі. В Лондоні прийнято рішення, щоб Італія й Юґославія самі переговорювали в справі Трієсту. Вирішено просити Раду Безпеки ОН, щоб займалася кривавими конфліктами на ізраїльсько-йорданському кордоні. В Кореї союзники змагають до миру. Є надії на мир також в Індо-Китаї, і Франція вдоволяє змагання Індокитайських держав до самостійности. На кінці своєї промови Доллес заявив, що ЗДА й їх союзники не хочуть ослабити свою моральну силу малими успіхами та просив, щоб публічна опінія підтримувала програму до організації світового суспільства на основі взаємної згоди. Ці змагання не легкі, але вони мусять увінчатися успіхом.

ДОЛЛЕС ЗАПЕРЕЧУЄ ВІСТКУ ПРО ЗМЕНШЕННЯ НАЗЕМНИХ ВІЙСЬК ЗДА В ЕВРОПІ

Вашинґтон. — Державний секретар Джан Ф. Доллес на пресовій конференції заявив, що він може запевнити присутніх, що ЗДА не плянують зменшувати кількість своїх наземних військ в Европі. Цю заяву склав Доллес у зв'язку з висловленням секретаря оборони Чарлза Е. Вилсона, який попереднього дня сказав журналістам, що існує можливість зменшити чисельність американських військ, які є частиною армії НАТО, бо модерна атомова зброя може заступити наземні війська. Заява Вилсона викликала занепокоєння в деяких европейських столицях, голосно в Парижі, бо Франція боїться, щоб ЗДА не залишили без оборони серце Европи і не відтягнулися на її межі, спираючи свою силу на летунські бази в Еспанії, Англії та Південній Африці. Ці побоювання Франції зовсім неоправдані, твердив Доллес, бо ЗДА не плянують зменшувати чисельність своїх наземних військ в Европі, якщо Франція ратифікує оборонний европейський пакт та мировий договір з Німеччиною. Але одночасно Доллес повідомив, що Об'єднані Штаби плянують зміну стратегічних плянів у зв'язку з легкою атомовою зброєю. Об'єднані Штаби заявили, що вони не можуть зменшити видатків на оборону, якщо мають затримати таке саме число дивізій в Европі, яке тепер там перебуває. Це було б можливе тільки тоді, якби коштом числа наземного війська можна було продовжувати продукцію модерної атомової зброї. Державний секретар Доллес заявив, що оборонний бюджет, на 1955 рік плянується такий самий як і попереднього року (коло 42,000,000,000 долярів) і в тому часі не буде зменшення наземних військ. Непевність положення в Кореї, Індо-Китаї та Европі не дозволяє на революційні зміни в стратегічному плянуванні.

Найгарячіший жовтневий день в історії Ню Йорку

Ню Йорк, Н. Й. — День 20 жовтня був найгарячішим днем в історії Ню Йорку за 80 років, коли почали записувати погоду в цьому місті. Термометер піднявся до рекордової висоти 77.4 ступня коло третьої години після обіду. Висока температура та довга посуха загрожують стейтам Ню Йорку, Ню Джерзі і Конектикат браком води. Рівень води в збірниках у містах цих стейтів значно обнизився, і в деяких містах починають думати про обмеження в користуванні водою, якщо в найближчих днях не випаде дощ. Але поки що на це не заноситься, бо Бюра погоди передбачають довшу погоду. Одночасно в цих самих стейтах видано заборону на полювання, щоб запобігти пожежам в лісах. 800,000 мисливців у цих трьох стейтах і в стейті Массачусетс не можуть скористати з осіннього періоду полювання.

В АМЕРИЦІ

● **Поліційний комісар Ню Йорку** видав нагороди двом хлопцям, які врятували життя старій жінці, що сиділа на залізничих рейках. 10-річний Рой і 12-річний Стюарт прибули по нагороду зі своїми матерями, які вирішили, що решту дня іхні сини залишаться вдома і не підуть до школи.

● **На місце посадника** Ню Йорку кандидують чотири особи: теперішній посадник Імпеллітері, як незалежний, демократ Ваґнер, республіканець Ріґельман і ліберал Геллі. Боротьба між ними з кожним днем гострішає. Кожен з них хвалиться, що тільки він врятує від фінансової кризи найбільше місто в світі.

● **Ню Йоркові забракне** води, якщо посуха триватиме довший час. Покищо уживання води не обмежують, але водні резервуари мають лише 54.1 відсотка своєї місткости, а попереднього року в тому самому часі води було аж 77.6 відс.

● **Джан Фокс, видавець часопису** „Бостон Пост", видрукував статтю „Комунізм в Гарвардському Університеті", в якій говорить про ґанґрену комунізму в цій славній школі, і про те, що батьки бояться за своїх дітей, яких вчать професори — комуністи.

● **ФБІ повідомило,** що воно виявило „неточності" під час переслухувань деяких осіб у справі 600,000-долярового викупу, який взяли вбивники 6-річного хлопця Боббі Ґрінліза. Половини цього викупу бракує. Є підозріння, що ці „неточності" спричинила сама поліція. У зв'язку з цим ляйтенант поліції Шулдерс нервово захворів.

● **На автострадах** у стейті Ню Джерзі вночі й ранком панує така густа мряка, що поліція замикає деякі автостради, або наказує зменшувати швидкість їзди. 20 жовтня особове авто в'їхало між тягарові авта і загорілося. Дві особи, що ним їхали, згинули.

В УКРАЇНІ ПРИЙМАЮТЬ АМЕРИКАНЦІВ З ВІДКРИТИМИ РАМЕНАМИ

БІЛОРОСІЙСЬКІ ЕМІГРАНТИ ПРОМОВЧУЮТЬ ТВЕРДЖЕННЯ П-НІ МЕСТИ ПРО ТЕ, ЩО УКРАЇНЦІ ОБРАЖАЮТЬСЯ, КОЛИ НАЗИВАТИ ЇХ РОСІЯНАМИ

Ню Йорк. — Аґенція Асошіейтед Прес твердить у повідомленні з Москви, що в Україні приймають „з відкритими раменами" кожного припадкового подорожуючого американця. Описуючи велику атракцію, яку справляють американські відвідувачі та подорожні в Сибіру, де місцеве населення вітає їх часом „наче людей з Марсу", аґенція твердить, що „в Україні теж вітають американців з відкритими раменами". В повідомленні наведено слова одного американського відвідувача в Києві, якого водій таксівки з захопленням запитав: „Ви кажете, що ви американець? Не жартуєте?" В іншому місці в Україні — сказано далі в повідомленні — на сільській дорозі, за багато миль від міста, поліцай зупинив авто американця. „Чого хочеш?" — запитав його шофер. „Нічого, — відповів міліціонер — я хотів тільки подивитись на ваше авто, я ще ніколи такого не бачив. Щасливої дороги!" Як відомо, незвичайно прихильне відношення до американців в Україні ствердила недавно п-ні Пірлі Места, колишня американська амбасадорка в Люксембурзі, яка відвідала Совєтський Союз і подорожувала по Україні. Перебуваючи в Києві і Харкові, вона переконалася, що українці вважають для себе за найбільшу обиду, коли їх називати росіянами. П-ні Места твердить, що коли українця в Києві або Харкові назвати росіянином, то він реаґує на це так, наче б його хто вдарив в лице. Білоросійський щоденник в Ню Йорку, „Новоє Русскоє Слово" з 20-го жовтня, досить докладно зреферував дотичний уступ споминів п-ні Мести, надрукований в „Н. Й. Геральд Трибюн", але цілком промовчав твердження п-ні Мести про те, що українці ображаються, коли їх називати росіянами, хоч це твердження було головне в її споминах з подорожі по Україні, що підкреслено вже в заголовку того розділу.

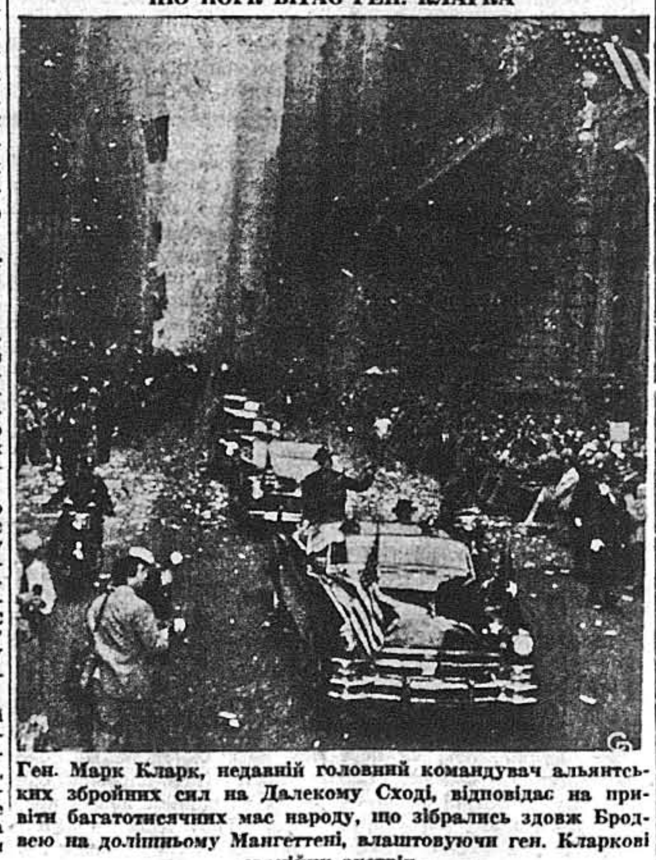
Шеф Морських Дій вказує на могутність совєтської фльоти

Бостон. — Адмірал Роберт Карні, шеф Морських Дій промовляв у Бостоні з приводу оглядин нового 3,600-тонного винищувача „Мек-Кен", призначеного для боротьби проти підводних ворожих човнів. Адмірал ствердив, що Росія має тепер другу щодо чисельности морську фльоту в світі. „У додатку до її підводної фльотилії, Росія вибудувала вже сильну надводну фльоту", — заявив промовець. Як на приклад швидкого зростання совєтської фльоти, адмірал Карні вказав на будову в Росії кружляків, які перевищують здобутки в цій галузі країн Північно-Атлантійського Пакту.

Ню Йорк вітає геройського генерала Марка Кларка

Ню Йорк, Н. Й. — Ню Йорк влаштував героєві Корейської війни генералові Маркові Кларкові парадне привітання. Понад 300,000 осіб гаряче оплескували появу героя, коли він в оточенні мотоциклістів проїздив П'ятою евеню. Маси паперу злітали на вулицю, якими мешканці Метрополії вітали генерала, що після переможної війни підписав перемир'я в Кореї. Парада почалася в Ситі Голл, де посадник міста Вінсент Імпеллітері повісив на шию ген. Кларка Золоту Медалю Чести. Імпеллітері сказав: — „Наш нарід об'єднується з волелюбними народами всього світу, щоб висловити вам вдячність, як символові гідности і добропристойности, що виявились під час вашої боротьби з комуністичним обманом і агресією." Генерал Кларк у своїй короткій відповіді заявив: „Я молюся за те, щоб мир запанував у світі. Але покищо ми мусимо бути на сторожі. Ми мусимо бути сильні й відважні, щоб ужити свої сили на випадок нової агресії". Говорячи про свої зустрічі з комуністами в Австрії, Москві, Китаї й Північній Кореї, генерал Кларк заявив: „Я ствердив, що комуністи — це зрадливий і поганий ворог, який змагає до панування над світом. Ви не можете йому вірити, бо в нього немає гідности й порядности". Вкінці своєї промови ген. Кларк сказав, що зустріч, яку йому влаштував Ню Йорк, належить тим воякам, які воювали в Кореї. Після церемоній в Ситі Голл відбулася парада вздовж П'ятої евеню. Крім генерала Марка Кларка їхали і посадник Імпеллітері, дружина генерала, дружина посадника, син генерала — майор Вільям Кларк, його дружина і Гровер Вейлен, голова Комітету для вшанування генерала.

НЮ ЙОРК ВІТАЄ ГЕН. КЛАРКА

Ген. Марк Кларк, недавній головний командувач альянтських збройних сил на Далекому Сході, відповідає на привіти багатотисячних мас народу, що зібрались здовж Бродвею на долішньому Манґеттені, вітаючи ген. Кларкові одвалинну зустріч.

ОБМІРКОВУЮТЬ „ПРОБЛЕМУ ПАЛЕСТИНИ"

Американський представник в Об'єднаних Націях, амбасадор Генрі Кебот Ладж (зправа), нараджується з британським представником сер Гледвином Джебом, перед своїм виступом в Раді Безпеки в справі знову експльозивної „палестинської проблеми".

Один американський неповоротець зголосився до репатріяції

Панмунджом, Корея. — З-поміж 23-ох колишніх американських вояків, які, будучи в комуністичному полоні, відмовилися вертатись додому, несподівано зголосився один, Едвард Дикенсон з Вірджінії, заявивши, що він змінив свою думку і хоче репатріюватись. Його переслухувала Невтральна Комісія, виключивши комуністичних та альянтських свідків і представників преси. Переслухання тривало 10 хвилин. Запитуваний тричі потвердив, що він змінив свою думку і хоче вернутися до ЗДА. Індієць який переслухував американця запевнив його, що його воля буде виконана. — Тим часом перерва в „переконуванні" протикомуністичних неповоротців триває далі. Поляки і чехи, які демонстративно вийшли були з засідання Невтральної Комісії, коли опинилися в меншості у своєму домаганні застосувати силу проти полонених, — вернулися до Комісії. Індійці мають надію, що їм вдасться переконати північних корейців-неповоротців, щоб вони добровільно з'явилися перед комуністичних „переконувачів". Індійці вживають для цього посередництва тих китайських полонених, які вже були перед комуністами і переконалися, що такі засідання спричиняють найбільший клопіт самим комуністам, якщо полонені твердо стоять на своєму становищі. Найбільшу технічну трудність спричиняє брак перекладачів з індійської, корейської та китайської мов.

Черчил боронить ідею зустрічі „великої чвірки"

Лондон. — Виступаючи вперше від червня ц. р. в англійській палаті громад, англійський прем'єр Черчил піддержав свою думку, що її висловив був ще весною цього року, про потребу зустрічі „великої чвірки", себто разом із Маленковим. Він уважає, що „приязні, інформаційні й особисті розмови" голов західніх великодержав із совєтським прем'єром „зменшили б напруження у світі". Водночас прем'єр Черчил ствердив, що запропонована лондонською конференцією нарада чотирьох міністрів закордонних справ є „необхідним кроком" у тому самому напрямку. На адресу лейбуристської опозиції Черчил кинув заввагу, що сам лідер цієї опозиції, Етлі, „розумно признав у Марґейті", що при вирішуванні міжнародних проблем „існує межа, поза яку не може вийти тільки одна держава". Цим висловом Черчил натякнув, що його ідея зустрічі „великої чвірки" не має ще згоди ЗДА. — Державний секретар Дж. Ф. Доллес, коли його запитали у Вашинґтоні, чи правда, що Винстон Черчил сам вибирається їхати до Москви, відповів, що про такий плян він нічого не знає.

Тим часом орган червоної армії „Красная Звезда" гостро заатакувала Черчила за промову на з'їзді консервативної партії в Марґейті, в якій він заявив про конечність реалізувати европейський оборонний пакт. Совєтський часопис називає шантажем заввагу Черчила, що коли Франція не ратифікує оборонного пакту, то прийдеться включити німецьку збройну силу в оборонну систему Европи якимсь іншим шляхом.

ЮВІЛЕЙ ВІДДІЛУ УНС В РАЧЕСТЕРІ — ВСЕГРОМАДСЬКЕ СВЯТО

Рачестер, Н. Й. — Минулої суботи й неділі, 17 і 18-го жовтня, Товариство „Запорізька Січ", 367-ий відділ Українського Народного Союзу в Рачестері, відзначало урочисто 40-річчя свого існування, що практично було святкуванням всієї громади. В програму святкувань входив святочний концерт і бенкет. В одній і другій імпрезі взяло участь приблизно по 800 осіб, заповнюючи вщерть залю місцевого Народного Дому. В програму концерту, що його відкрив і що ним проводив голова Товариства п. Микола Сорохтей, входили численні привіти від усіх місцевих установ, святочна промова головного касира УН-Союзу п. Романа Слободяна, коротка історія Товариства, яку переповіли п. Антін Мельник, один з його піонерів та один з найбільш активних відд. секретарів і душа цілої імпрези п. Василь Попович, а в мистецькій програмі виступав парафіяльний хор „Боян" під дириґентурою проф. Кирила Цепенди, Ансамбль Бандуристів 20-го відділу ОДВУ та українські танцюристи, члени Т-ва „Запорізька Січ". Цікаво, що в хорі у найбільшій згоді й порозумінні співають як тут народжені, так і новоприбулі, а між бандуристами виступала й одна американка ірляндського походження, яка захоплюється українською піснею. Її сольові виступи сприймала публіка з захватом. З промови гол. касира Р. Слободяна виходило, що Рачестер в УНСоюзі стоїть тепер на п'ятому місці щодо кількости членів, яка впродовж останніх неповних 10 років збільшилася на 698 осіб і виносить тепер 2,022. Під час бенкету, на якому товстмайстром був п. В. Попович, роздано почесні грамоти піонерам і організаторам, а між промовцями, крім головного касира Р. Слободяна, був теж головний радний УНС п. Василь Гуссар. В рямках святкувань відбулися наради представників місцевих і довколишніх Відділів УНС, в яких взяло участь понад 50 відділових урядників і на яких обговорено актуальні організаційні й громадські справи.

РАДА БЕЗПЕКИ РОЗГЛЯНЕ СПІР МІЖ ЖИДАМИ Й АРАБАМИ

Об'єднані Нації, Н. Й. — Рада Безпеки Об'єднаних Націй погодилася на домагання арабських держав поставити на порядок денний їх скаргу проти Ізраїлю. За кілька годин після цієї постанови Ради Безпеки представник Ізраїлю подав скаргу проти арабських держав. Всі три західні великодержави однозгідно піддержали внесок, щоб Рада Безпеки зайнялась цією справою, як небезпечною для миру. Формально голосовано і прийнято внесок, зголошений Грецією: це „компромісова" формула, виготовлена за кулісами ОН в такій стилізації, яка уможливлює всім делеґатам прийняти її. В імені арабських держав виступав Ливан, єдина арабська держава, заступлена в Раді Безпеки. У формальному внеску, що його зголосив репрезентант Греції, говориться про цілий ряд прикордонних інцидентів, зокрема про останній інцидент з жидівським нападом на містечко Кібія, коли згинуло кількадесят цивільних арабів. Зі свого боку Ізраїль скаржиться на арабські держави, що вони пляново ведуть з ним економічну війну, провадять воєнну пропаганду і противляться заступити 4-літній стан провізорії тривким мировим договором. Проти одного з своїх сусідів, Йорданії, Ізраїль вніс скаргу за „брутальні напади" на цивільних ізраїльських мешканців і за піддержування „стану напруження". Найближче засідання Ради Безпеки у цій справі відбудеться, мабуть, у п'ятницю, коли прибуде викликаний з Близького Сходу генерал Беннiке, данець, голова Мирової Комісії ОН в Палестині. Він складе Раді Безпеки детальний звіт про тамошню ситуацію включно з останніми подіями. Тим часом З'єдинені Держави припинили дальші виплати Ізраїлеві призначеної йому господарської допомоги, — цю вістку потвердив державний секретар Дж. Ф. Доллес.

Совєти програли свою кампанію у справі Трієсту

Об'єднані Нації, Н. Й. — Андрей Вишинський, головний делеґат СССР в ОН, три години витратив на переконування членів Ради Безпеки, що юґославсько-італійський конфлікт у справі Трієсту загрожує війною, але не переконав ані одного члена Ради. Він з патосом кричав: „Нам сказано замкнути очі, заткати вуха і сховати голову під власне крило. Але це було б яскраве легковаження нашого обов'язку, панове!" Вишинський хотів, щоб Рада Безпеки негайно розпочала дебати над справою Трієсту, згідно з формальним внеском СССР. Ніхто з представників західніх великодержав не противився, щоб Рада Безпеки взагалі цікавилася цією справою. Але вони стояли на становищі, що треба виждати, чим скінчиться акція, що її ведуть три західні великодержави, щоб замирити Італію і Юґославію, знайшовши компромісову розв'язку проблеми. Юґославія та Італія також стали були на становищі, що Совєти мають на увазі не конструктивну розв'язку проблеми Трієсту і замирення над Адріятиком, а розбурхання ще більшої колотнечі. І тому, коли представник Колюмбії запропонував відкласти цю справу до 2 листопада, Вишинський був проти, 9 членів Ради Безпеки було „за", а делеґат Ливану стримався від голосування.

Аденауер вірить в німецько-французьку співпрацю

Бонн. — Канцлер Аденауер, розпочинаючи свою другу каденцію в ролі голови західньо-німецького уряду, висловився дуже оптимістично про вигляди на співпрацю між европейськими народами. Він потвердив ще раз, що політика Західньої Німеччини змагатиме далі до включення цієї країни в західньо-европейський оборонний пакт, який „буде ратифікований впродовж кількох найближчих місяців." Аденауер твердить, що „спільнота европейських народів може бути збудована тільки на базі здорових німецько - французьких взаємин", і він вірить, що дискусія між обома цими державами у спірній справі Саари доведе „в не дуже далекій будуччині до згоди у дусі европейської співпраці". В розмові з представниками преси канцлер Аденауер заповів, — що його зустріч із французьким міністром закордонних справ Бідо відбудеться мабуть перед з'їздом представників шістьох держав Вугільної і Сталевої Спільноти, заповідженим на 26 листопада ц. р. у Газі. Новий уряд Аденауера складається з 13-ти міністрів, членів 4-ох партій нової коаліції.

Справа Ґвіяни перед англійським парляментом

Лондон. — Щоб підтримати своє становище у справі колонії Ґвіяни в Південній Америці, англійський уряд видав напередодні парляментарної дебати „Білу Книгу" з документарним представленням цілої справи. У цій публікації англійський уряд докладно подає всі ті політичні й господарські розпорядження автономного уряду „Народної Проґресивної Партії" в Ґвіяні, які штовхали край в щораз більшу анархію. Наведено там теж дані, які свідчать за прокомуністичний характер того уряду, що скасував попередню заборону в'їзду до Ґвіяни комуністичним втікачам із різних країн, висилав делеґатів на різні комуністичні з'їзди поза залізну завісу, засипав край комуністичною літературою і т. д.

В СВІТІ

● **Папа Пій XII** перестеріг лікарів, щоб вони не брали участи в атомовій і бактеріологічній війні. Також ранені воєнні полонені, в'язні концентраційних таборів і невільничі робітники не повинні ставати предметом медичних експериментів. Свою промову Папа виголосив до групи лікарів, що прибули до Риму із 9 держав.

● **У Східній зоні Берліну** вбито 4-ох комуністичних поліціянтів. Комуністи перевели масові арештування серед „фашистів".

● **1557 китайців перебувало** досі в японському полоні. Щойно тепер відплила з Японії до Китаю третя частина тих полонених за посередництвом Червоного Хреста.

● **Припускають, що один південно-корейський летун** завіз комуністам американський бойовий літак „Мустанг". Офіційного потвердження цієї вістки ще нема, але потверджено, що один такий літак пропав.

● **Д-ра Ван Гойвен Гетгарда** призначено на наступні 5 років високим комісарем Об'єднаних Націй для справ втікачів. Лише 5 совєтських сателітів голосували проти того призначення, а 43 інші держави, члени ОН, голосували „за".

● **Ген. Ґрунтер,** головний командувач військ НАТО, прибув до Атен, де матиме впродовж 24 годин політичні й військові наради з грецькими державними діячами і високими військовими.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник — Ukrainian Daily

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75
В Джерзі Сити і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	6.50	Six months	6.50
На три місяці	3.50	Three months	3.50

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПРИКЛАД ДЛЯ СВІТУ

Добрим прикладом для світу назвав президент Айзенгавер відносини між З'єдиненими Державами й їхніми сусідами. Промовляючи з нагоди відкриття греблі Фалкон на Ріо Гранде на американсько-мехіканському кордоні, президент Айзенгавер ствердив насамперед історичну ролю створеної шість років тому Міжнародної Граничної і Водної Комісії, яка підготовила та завідувала будовою греблі і яка, на думку президента Айзенгавера, розв'язала цим такі проблеми, що „в інших частинах світу спалахували найзапеклішою ворожнечею".

Проте, важливішим від усього, важливішим від праці комісії, від успіхів інженерів та від зусиль урядів обох країн, президент Айзенгавер вважає наставлення й відносини між народами цих країн. „Такі праці, як ця — говорив він — зроджуються в серцях громадян країн, які одна одну респектують і одна одній вірять..." Такі праці „купується найдорогоціннішою монетою в світі — доброю волею між народами". Далі президент говорив: „Я віддаю честь тим людям, які це діло створили: громадянинові Мехіко і громадянинові З'єдинених Держав. Кожний з них із гордістю називає себе патріотом своєї країни... Кожний з них респектує те, що належить до його сусіда — його культуру, його історію, його справедливі посідання і його чесні аспірації. Він ставиться до багатої спадщини свого сусіда з такою самою пошаною, як і до своєї власної. Він респектує гідність іншого — і того самого очікує від свого сусіда..."

Довершене діло на американсько-мехіканському кордоні і той добросусідський дух між обома народами, що його так влучно з'ясував президент Айзенгавер, могли б справді стати найкращим прикладом для розсвареного, розантаґонізованого світу. Президент Айзенгавер не залишив теж жадного сумніву щодо походження тієї розсварености і ворожнечі в світі, кажучи, що громадянин так ЗДА, як і Мехіко, здає собі справу з жахливої загрози комуністичного тоталітаризму, який „пропаґує смертельний поділ кляси проти кляси, держави проти держави, народу проти народу".

Приблизно в тому самому дусі промовляв і мехіканський президент Руїз Кортінес. „Не зважаючи на факт, — говорив він — що наші народи різняться характерами, звичаями й ресурсами, вони є добрими приятелями, бо вони пізнали, що принципів взаємного респекту й розуміння не можна обмежити до кордонів одної країни; ці принципи мають універсальну вартість і стосуються однаково до взаємовідносин між одиницями, як і державами".

Якби світ хотів узяти собі приклад з тих добросусідських відносин, взаємного респекту та максимальної доброї волі між З'єдиненими Державами й їх сусідами, як же інакше виглядала б сьогодні міжнародна політика та як інакше виглядав би світ! Тим часом червоний російський імперіялізм проковтнув уже добру шосту частину світу, поневолив та безпощадно експлюатує численні народи, практикуючи на них всі роди народовбивства, і сіє гризню та ворожнечу в світі, щоб у каламутній воді досягти свою мету й поневолити весь світ. А з кухні большевицької пропаґанди виходять щораз нові брехні про „американський імперіялізм" в... Кореї чи в іншій закутині світу, на які вже нагострила свої зуби і до якої простягнула свої пазурі Москва.

В цьому поширюванні ворожнечі та роздору між народами і людьми допомагають червоній Москві й білі російські еміґранти, які, за прикладом Кремлю, доконче хотіли б грати ролю „старшого брата" для підбитих Москвою народів, заперечуючи та нехтуючи всіми тими принципами, які, на думку президента Айзенгавера та президента Кортінеса, стали головною базою прикладної дружби між народами ЗДА і Мехіко: патріотизм кожного у відношенні до своєї власної країни, взаємний респект та пошана до історії, культури, традиції, „справедливого посідання та чесних аспірацій" свого сусіда. Нічого дивного, що українець — як це ствердила амбасадорка п-ні Места в Києві і Харкові — вважає для себе найбільшою обидою, як його вважати за росіянина, себто аґресора і гнобителя.

ЖИДИ Й АРАБИ

В світі було ще замало так званих запальних пунктів. До німецької й австрійської, корейської, індо-китайської і трієстської проблем долучилась знову жидівсько-арабська проблема, і то не у формі одної з „хронічних" міжнародніх питань, які вже дипломатів не хвилюють, а у формі такого гострого конфлікту, що в кожній хвилині грозить вибухом війни. Вона виринула „знову", бо властиво не було там спокою в останніх п'яти роках, себто від проголошення держави Ізраїлю в дні 15 травня 1948 р. Давніших часів можна не торкатися, пригадуючи тільки розмірно недавні часи, коли вже почався пан-жидівський сіоністичний рух, що вбачав у Палестині державницьку мрію жидівського народу, розсіяного в діяспорі, — і коли проти того руху відразу гостро виступили араби. Можна пригадати клопоти англійського правління на Близькому Сході, яке під час першої світової війни вічно лявірувало поміж потрібною Англії міжнародною жидівською опінією і не менше потрібними арабами. Тому славний Томас Едвард Лоренс творив арабський легіон по боці Англії і тому Англія, не дотримавши ніодної обіцянки, що їх давав Лоренс арабам, проголосила 2 листопада 1917 р. т. зв. декларацію Болфура (тодішнього міністра закордонних справ Великобританії), що прирікала жидам Палестину, як їх „місце національного поселення".

Знаємо, що боротьбу всіх жидів у світі за здійснення тієї англійської обіцянки жорстоко перервала друга світова війна, що фізично винищила кругло 5 мільйонів жидів. У 1939 році було їх 16,643,120 у всьому світі, в 1950 році (отже вже в 5 літ після закінчення війни) — 11,490,680. З цього числа кругло $2\frac{1}{2}$ мільйона перебуває в Совєтах і сателітних державах, де їхнє життя після золотої ери упривілеєння і розмірного добробуту, звисло на волоску, відколи вони, в очах кремлівських володарів, стали Совєтам вже непотрібні. Всі розумні жиди у всьому світі переконалися трагічним досвідом, що обидві скрайні тоталітарні системи — фашизм і комунізм, так само, як старорежимний царський автократизм, є для жидів смертельною загрозою. Тільки запаморочені чадом комуністичної доктрини одиниці з-поміж жидів служать далі комунізмові, так само, як перейняті чадом російської пропаґанди давні російські жиди задивлені все ще у велич Росії.

Вирізана з Палестини маленька державка Ізраїлю була тріюмфом відродженого жидівського національно-державного почуття, але й була початком нових величезних турбот. Війна, що через ніч вибухла з сусідніми арабськими державами, принесла світові велику несподіванку: на терені 7,800 квадратових миль тепер, у 1953 році, живе кругло півтора мільйона жидів і 170,000 арабів, а 5 років тому було там жидів ще менше. Проти них станув арабський світ, який нараховує кругло 45 мільйонів душ. Найближчі сусіди Ізраїлю — Сирія, Йордан і Ливан — має кругло 7 мільйонів мешканців, майже виключно арабів, а сам один Єгипет, до якого Ізраїль теж притикає біля біблійного Синаю, має кругло 20 мільйонів мешканців. І проти такої потуги, як оцей арабський світ, жиди оборонили свою молоду й бідну державку, з о р г а нізувавши фанатично-хоробру армію і постачання для неї. Минулорічний переворот в Єгипті, що скінчив панування Фарука II і поставив на чоло країни генерала Наґіба, виявив спорохнявілу корупцією і перестарілим суспільним ладом систему в самому Єгипті й інших арабських країнах, що й було основною причиною їхньої прогри.

Але ворожнеча між жидами і арабами не тільки не зменшилась, а може ще більше зросла. Наслідком воєнних дій втекли з Палестини понад 700,000 арабів. Вони досі є наболілою раною. Жиди закидають арабам, що араби зумисне не розміщують цих втікачів по 7 своїх державах, щоб ця проблема втікачів далі обтяжувала Об'єднані Нації. У мировій посередницькій комісії, яку вислали були до Палестини Об'єднані Нації, згинув з рук жидівського фанатика фанатик миру — князь Бернадотте, нащадок наполеонського генерала, що започаткував династію у Швеції. Його заступник і наступник, нюйоркський негр д-р Ралф Банч, довів до замирення і встановлення тимчасових кордонів Ізраїлю. Вони досі ще остаточно не визначені. Щоб пильнувати ненарушність цих кордонів і невтральної міжкордонної смуги, все ще існує в Палестині комісія Об'єднаних Націй. Так звані прикордонні інциденти там ніколи не припиняються, досягаючи цифри кількасот впродовж одного року. Щойно, коли жиди зробили — як вони впевняють „у відплату" — цілий „рейд" на одно прикордонне арабське містечко, приналежне до Йорданії, і коли у тому рейді вбито у сні 62 арабів, счинився крик на весь світ. Перше враження було дуже для жидів некорисне: гостра півофіційна заява з Вашинґтону і припинення признаної Ізраїлеві фінансової допомоги, без якої Ізраїль не може існувати.

Можна сподіватися, що три західні великодержави не допустять до загострення ситуації і вибуху явної війни між Ізраїлем і арабським світом, бо така війна була б новим чудовим дарунком для Москви. Самі жиди теж напевно не бажають собі такої війни, знаючи, що нинішній Єгипет і держави, приналежні до заснованої в березні 1945 року Арабської Ліґи, мілітарно й морально виглядають тепер багато сильніше, як кілька років тому.

На $11\frac{1}{2}$ мільйона жидів у всьому широкому світі, з державою Ізраїлю включно, 5,200,000 живуть в З'єдинених Державах. В одному Ню Йорку живе більше жидів, як у цілій Палестині (2,100,000). Жидівські впливи на американську політику, як відомо, дуже великі. Вони будуть кинені на терезки у цьому теперішньому конфлікті. Знову ж усім трьом західнім альянтам, Англії, Франції і ЗДА, залежить надто багато на арабському світі, щоб вони могли злегковажити собі теперішні арабські настрої. У гру входять теж інтереси великого американського капіталу, що фінансує, напр., наводнення пустельних теренів на Близькому Сході, без уваги на державні кордони, що ті терени перерізують. Викликаний до Ню Йорку ген. Беннікє, голова мирової комісії на Близькому Сході, напевне реферуватиме справу по лінії замирення, а не загострення конфлікту. Але найбільш характеристичне для того конфлікту те, що в теперішньому часі існує стільки запальних пунктів у світі, що в такій напруженій ситуації, як тепер, треба одної іскорки, щоб пожежа знялась в найменш сподіваній частині земного ґльобу.

Микола Барвінський

МАРНА ПРАЦЯ СОВЄТІВ

Боротьба українського народу за національно-державну незалежність привертає до себе чимраз більшу увагу вільного світу. В рямцях національних ця боротьба заховує в собі також боротьбу соціяльну, бо населення України у всіх його прошарках — селянство, робітництво й трудова інтеліґенція — під м о с к о в с ь к о-совєтською окупацією зазнає нечуваної експлюатації збоку бюрократично-комуністичної верхівки.

Червона Москва поставила собі за мету „перетворити" підсовєтську людину в такий спосіб, щоб зробити з неї абсолютно слухняного раба комунізму. Фанатичні послідовники комуністичної теорії переконані, що людину можна перевиховати так, що вона зовсім не відчуватиме потреби в свободі і зовсім утратить почуття самоповаги та чести. Большевики вірять, що з вільної й незалежної людини можна створити абсолютного раба.

Маючи в своєму розпорядженні величезні матеріяльні багатства на терені московської імперії, совєти поставили своїм основним завданням підкорити собі весь вільний світ. Для цього Москва гарячково виготовляє військове озброєння. Ні одна держава світу не розвинула так свою військову промисловість як СССР. Маленков у звітній доповіді на XIX з'їзді партії подав цікаві цифри про зріст промислової продукції в СССР і інших країнах. Ось так виглядають подані ним цифри:

	1929	1939	1948	1950	1951
СССР	100	552	721	1082	1266
З. Д. А.	100	99	175	182	200
Англія	100	123	135	157	160
Франція	100	80	85	92	104

Якщо 1929 рік приймемо за 100, то, виходячи з цього року, бачимо, як зростає військова промисловість в СССР і як зріст цієї промисловости відстає від СССР в інших країнах світу. В даному разі мається на увазі, безперечно, зріст військової промисловости. Маленков в своєму звіті Центральному К о м і т е т ові партії подав відомості, з яких виходить, що продукція предметів споживання не зростає, а навпаки, обнижується, ще й заявив, що якість цієї продукції не зовсім добра. На пленумі Ц.К. компартії Хрущов зазначив: „Компартія послідовно переводила курс на найбільше розгортання важкої індустрії (розумій — військової. М. Б.). На досягнення цього першочергового завдання була звернена головна увага, на це були спрямовані сили й засоби". А далі заявив: „У нас не було можливости забезпечити одночасний розвиток високими темпами і важкої індустрії (читай — військової індустрії М. Б.) і сільського господарства і легкої промисловости".

Витрачаючи величезні кошти на продукування засобів війни, совєти немилосердно грабують народ. Вони вважають, що уярмлений ними нарід є вже в такій мірі „перевихований", що втратив поняття свободи, самоповаги й чести.

Але дуже помиляються. Ніколи український народ не зречеться свободи, бодай у думках, ніколи не обернеться на раба, хоча й виконує рабську працю.

Нині в Україні точиться боротьба за національне і соціяльне визволення. Дарма, що цієї боротьби не видно назовні. Прихований гнів пригнобленого народу зростає і міцнішає. В слушний момент він вибухне, щоб геть розвалити московську імперію.

Марна праця совєтів. Не поможуть їм величезні запаси зброї; не поможуть ніякі засоби „перевиховання" підневільних людей на рабів.

ЩЕ ПРО ЗБУТ УКРАЇНСЬКИХ КНИЖОК

Українці в Америці живуть заможно. Мають гроші на авта, доми, на різні родинні свята та „милі несподіванки" з різних нагод. Тільки на книжки, які припадають порохом по наших книгарнях, або які щойно мали б побачити світ, але нема за що їх випустити — дасть Біг. Наша преса подавала різні проєкти, як розв'язати це питання. Нехай і мені буде вільно дати деякі поради.

Пригадую собі, як 50 років тому не раз приходив до товариства „Академічна Громада" у Львові один студент техніки з скринькою, викладеною різними книжками, головно меншого формату. Приступаючи то до одного, то до другого студента, він запитував: „Може купите собі яку книжку?" З тими книжками висилала його книгарня НТШ, яка в тих часах ще не мала відповідного приміщення в центрі міста, тільки в кам'яниці НТШ, на відлюдді, куди мало хто заходив. Згаданий студент заходив і до казина „Бесіда" та інших клюбів, де збиралося старше громадянство. Тією дорогою розходилася українська книжка.

Чи й тут, в Америці, наші книгарні та видавництва не вхопилися б такого способу і не спробували тією дорогою зблизитися до покупців при різних нагодах і імпрезах — очевидно на початку імпрез та в часі перерви? І тепер таке зустрічаємо, але спорадично: ходять одиниці з книжками між публікою, і книжки, навіть досить добре, розходяться.

Друга рада така: Котрась з наших культурних установ повинна заанґажувати ряд осіб з рефератами про новіші книжки і укласти календар рефератів — на тиждень один реферат про один твір. Опісля треба оголосити в пресі та летючками календар рефератів з закликом до громадянства, щоб купували згадані книжки, читали та були готові забрати голос у дискусії над рефератом. На кожний реферат книгарні повинні доставити до розпродажу бодай по одному примірнику книжок, що будуть темою чергових рефератів.

Повищі ради — це засоби до спростування іноді дуже дешевих і наївних оправдань: мовляв, не знав, що така книжка появилася, не знав, чи вона що варта, не мав часу заглянути до книгарні і т. д. Тепер тобі і принесуть книжку, тільки її купи!

Т. Зеленський

Кожний свідомий українець та кожна свідома українка уважають своїм обов'язком стояти в рядах Українського Народного Союзу, щоб своїм членством збільшити кадри ідейних українських працівників.

ДО УКРАЇНСЬКО-ЖИДІВСЬКОГО СПІВЖИТТЯ

Перед нами автобіографічний роман Олександра Гранаха в німецькій мові: „Da geht ein Mensch", що може послужити як джерело до і с т о р і ї українсько-жидівських відносин. Книжка видана в Стокгольмі між першою і другою світовими війнами, має 428 сторінок, і її можна дістати в кожній прилюдній бібліотеці.

Ґранах походив з Вербовець, повіт Городенка — Галичина, жидівського роду, син бідних батьків, що мали десятеро дітей і жили головно з управи ріллі.

В селі були ще три інші жидівські родини, що жили теж з управи ріллі та малих склепиків.

Автор — театральний артист — описує з питомим артистам гумором свої переживання й відносини під час перебування в Вербівцях. Ориґінальним підходом і дотепним способом писання приковує увагу читача, що від початку до кінця з великим зацікавленням слідкує за розвоєм подій.

Для докладного означення місцевости, де він родився, автор пише: „Моє родинне село називається Вербівці. Воно лежить коло села Сорока, Сорока лежить коло Чернятина, Чернятин побіч Городенки, Городенка побіч Коломиї, Коломия коло Станиславова, Станиславів коло Львова. В нашому селі жило коло 150 українських родин, а між ними 4 жидівські. Діти одягалися майже цілком по-українськи, бо в тім одягу було тепліше взимі, холодніше вліті і дешевше протягом цілого року".

Про співжиття з сусідами Гранах пише: „Відносини між Федорковими і нами були дуже приязні. Мій батько і Юзь Федорків були прикладом дружби". Жінки жили теж в дружбі і одна одній допомагали доглядати дітей. (ст. 38).

„Старий Федорків розгортав часто біблію й читав дітям, що Господь сказав: „Люби свого ближнього, як себе самого".

Вже як молодий хлопець, енерґійний і т а л а н о в и т и й Ґранах цікавився і мріяв про театр; за театром тужив і ніщо не було всилі здержати його від виконання задумів, загородити дорогу до того світу. Крізь життя пробивався як пекар і столяр, щоб остаточно блиснути на небосхилі берлінського театру Райнгардта — в часи найвищого його розвитку, і в той спосіб докласти свою цеголку в славну історію німецького театру.

Почуваючи себе самотнім на чужині, шукав товаришів. Про дружбу, пише він, говорив нам часто батько. Він вчив нас, що мати друга або комусь бути другом — це велике щастя. Дружба — це щось святе, що має власні закони й сягає глибше, як споріднення й рідня, бо в родині приходиться на світ, а дружбу треба шукати. Рідня, як та земля: на ній живеться й вона живить, а дружба, як діяманти, як жили золота та інші скарби, сховані глибоко в землі, й лише декотрі, виїмково щасливі, знаходять деколи жилу-дружбу".

„Батько уважав Юзя Федоркова за свого друга. Він був йому ближчим, як ті, що були того самого віровизнання, що й він, що молились до того самого Бога, що й він, що говорили тою самою мовою й мали ті самі звичаї". (ст. 201).

Покликаний до австрійського війська під час першої світової війни, автор повертається до своїх Вербовець, а переїжджаючи через Галичину, описує галицьку землю з її широкими, хвилюючими пшеничними ланами: „З поїзду, що поволі котився вперед, я подивляв ту врожайну, дрімливу землю. Я пожирав очима красу тих зелених горбків, тих малих звивистих річок, тих озер і розмріяних лісів. Все це було тепер багато краще, як колись, а ті люди в поїзді! В їх очах був спокій й цікавість на вид чужинця. Як благодійно звучала українська мова мешканців сіл". (ст. 246).

Автор завжди з великою симпатією ставився до українців. З початком 1916 р., з частиною К о л о м и й ського полку піхоти від'їхав на італійський фронт. Згадуючи про цю подію, він розказує: „Зі мною відійшов теж Юрко Слезак, молодий гуцул з Карпат. Він не мусів ще від'їжджати на фронт, але зголосився добровільно щоб бути разом зі мною, бо ми один одного любили".

Слезак був уже три рази на фронті ранений, але він був незнищимий. Великий і сильний, перевищував усіх з нашої чоти; сильний і рослий, як старі карпатські буки. Його рішенням я був зворушений, і відтоді в його приявності я почував себе як у себе вдома, як коло свого великого брата".

Із Слезаком перебув автор цілу кампанію на італійському фронті, де після довгих боїв попали обидва в полон. Слезак не покидав ніколи свого приятеля і в кожній пригоді допомагав і опікувався ним, як рідна мати.

Українському загалові певно незнаний автобіографічний роман А. Гранаха, а жиди, внаслідок упередження, а то й ворожого наставлення до українців, не аналізуючи минулого, не видвигають позитивів для роз'яснення й наладнання українсько-жидівських взаємин.

На у к р а ї н сько-жидівські взаємини мусимо дивитись під кутом українсько-польських та українсько-російських відносин в минулому й су-

(Закінчення на стор 6)

Лев Шанковський

ПОЗАЛАШТУНКОВА БОРОТЬБА ЗА ВЛАДУ В СССР

(6)

Так було й в СССР, де всі політичні заходи роблено з таким розрахунком, щоб „не відірватися від мас". Коли ж деякі заходи роблено проти бажань мас, тоді совєтські володарі вживали інтенсивних терористичних заходів, щоб паралізувати противні собі настрої і ще більше інтенсивної пропаґанди, щоб переконати маси про доцільність своїх заходів. Але терор і пропаґанда мають свої межі, поза якими їхня сила не діє. Це буває тоді, коли життьові обставини сильніші за терор і пропаґанду. Ось навіть найбільш вишукані терористичні методи й найбільш вишукана пропаганда не всилі були знищити українського визвольного руху й відірвати українські маси від підтримки цього руху. Життьові обставини, умовини щоденного життя поневолених українських мас були страшніші за найстрашніший терор і виказували всю брехливість большевицької пропаґанди. Щоденна дійсність підтримувала боротьбу українських народних мас і ніяк не схиляла їх до капітуляції перед ворогом.

Події після смерти Сталіна переконують нас, що настрої широких підсовєтських мас були проти табору російської вояччини. Маси не мають найменшого бажання йти на війну. Крім цього, російська вояччина довела СССР до стану глибокої економічної кризи. Цю кризу годі було вже далі поглиблювати, бо просто не було куди. З неї був один вихід — війна, але цієї війни не хочуть широкі народні маси. Знаючи про це, „сталінські вельможі" настрашилися війни, що в таких умовинах і при таких настроях мас була очевидним ризиком — і почали відступ. Висуваючи гасло „давай назад", вони мусіли піти назустріч масам. І тому перемога тріюмвірату Маленков-Молотов-Хрущов означає політику „миру" й „НЕП'у", так, як перемога Берії й табору вояччини означала б війну, як одинокий вихід з глибокої економічної кризи.

Для нас найцікавіше те, що основний бій між обома таборами був зведений в Україні. Етапи цього цього бою: усунення Ковальчука й Мельнікова, приверненння до ласки Петровського, призначення Кириченка, Корнійчука, Стефаника (!), Тичини (голова Верховного Совєту УССР), Рильського (голова спілки письменників), засудження політики русифікації — це перші зариси політики НЕП'у. Коли ж ідеться про економічні зариси НЕП'у, про які нам відомо з промов Маленкова й Хрущова (до речі, Хрущов в останній промові ілюструє глибину економічної кризи, в якій опинився СССР), то треба ствердити, що вони значно виходять поза межі НЕП'у 20-х років. Для нас найцікавіше те, що режим іде на найбільші поступки в Західній Україні (про це повідомляють з краю), і що тим, хто проголошує новий НЕП, є ніхто інший як Нікіта Хрущов, який ще недавно плянував „суперколективізацію" України в формі „аґроміст". Очевидно, НЕП мав і має свої закони, які, без сумніву, діятимуть теж під сучасну пору, але про них не збираємось говорити в цьому місці. В кожному разі, приписування політики НЕП'у Берії, що досить часто має місце в пресових коментарях, є безглузде. Берія впав, але політичний й економічний НЕП продовжується.

Таким чином перша рунда боротьби за владу в СССР закінчилася. Переміг тріюмвірат, що політикою НЕП'у бажає себе рятувати так, як рятував Ленін після невдачі політики воєнного комунізму. Поза тим цей тріюмвірат бажає воскресити труп большевицької партії, що її безжалісно вбив Сталін. Чи це все переможцям вдасться? — приходиться сумніватись. В найкращому разі, переможцям вдасться створити новий „апарат", що виконуватиме нові доручення. Поруч цього апарату існуватиме ще „апарат" далеко не розгромленої російської вояччини, зокрема в країнах сателітів. Дуже можливо, що новий апарат перейматиме апарат вояччини з усіма наслідками такого переймання (новий апарат стане ідейно-політично старим апаратом). Приходиться також сумніватись, чи переможці зуміють вивести СССР зі стану затяжної економічної кризи, в яку його загнала російська вояччина. Щоб це осягнути, справді треба перетворювати гармати на масло, а ледве чи це можливо в сучасній міжнародній ситуації. Система державного капіталізму, що існує в СССР, далі породжуватиме щораз нові протиріччя, які навряд чи зуміють розв'язати нові переможці.

Відношення переможців до нерозгромленого апарату вояччини дуже докладно можна буде простежити на подіях у країнах сателітів. Ми вже мали одну ілюстрацію в Східній Німеччині, коли переможці старалися там перебрати „владу", усуваючи Чуйкова й призначаючи Сємьонова. Німецькі маси повстали, і ситуацію мусів рятувати... апарат вояччини. Політичний і економічний НЕП у Східній Німеччині ледве чи тепер можливий. Дуже подібна ситуація складається в Польщі. Що може статися з неспокійною Польщею, коли б там не стало маршала Рокосовського (кол. царський офіцер і визначний командир у часах Троцького, приятель Блюхера й Тухачевського; був арештований в 1937 р., при чому під час допитів в НКВД вибили йому всі зуби; сидів у концтаборі, з якого вийшов під час війни і зробив кар'єру від командувача дивізії до командувача фронту; визначний представник російської вояччини і його апарату „попів" („поп" — пельньонци обовйонзкі поляка). Ліквідація цього апарату могла б принести далекосяглі наслідки.

Перед переможцями в боротьбі за владу накопичуються чимраз нові труднощі, що їх годі буде розв'язати. При цьому не слід забувати, що СССР не перебуває в ізоляції, що його політика й економіка безпосередньо в'яжеться з політикою й економікою світу; що в цьому світі СССР має потужних противників, які постійно помножуватимуть йому різні політичні й економічні труднощі, створюватимуть щораз нові вузли, яких розв'язати не можна, гнатимуть в щораз нові сліпі кути, з яких немає виходу. І ми вважаємо, що така політика — це єдиноправильна політика вільного світу у відношенні до СССР, політика, що може поставити СССР на коліна, ще поки деякі фанатики хотіли б знайти вихід зі ситуації у великій війні.

Кінець.

Наша дума, наша пісня не вмре, не загине--ось де, люди, наша слава, слава України!

КАПЕЛЯ УКРАЇНСЬКИХ БАНДУРИСТІВ ІМ. ТАРАСА ШЕВЧЕНКА, ЩО ВЖЕ 30 РОКІВ СВОЄЮ ДУМОЮ І СВОЄЮ ПІСНЕЮ ЗДОБУВАЄ СЛАВУ УКРАЇНІ НА РІДНІЙ ЗЕМЛІ І В ШИРОКОМУ СВІТІ, В РЯМКАХ СВОГО КОНЦЕРТОВОГО ТУРНЕ ВИСТУПИТЬ В НЮ ЙОРКУ (В НЕДІЛЮ, 25. ЖОВТНЯ О ГОД. 8:30 ВВЕЧОРІ В КАРНЕГІ ГОЛЛ) ТА В НЮАРКУ (27. ЖОВТНЯ, О ГОД. 8:30 ВВЕЧОРІ В МОСК ТЕАТРІ). СЛАВА УКРАЇНИ ЗАЛУНАЄ ГОЛОСНІШЕ І РОЗНЕСЕТЬСЯ ШИРШЕ, ЯК КОНЦЕРТОВІ ЗАЛІ БУДУТЬ ЗАПОВНЕНІ ПУБЛІКОЮ!

КАПЕЛІ БАНДУРИСТІВ — ДОРОГА У ШИРОКИЙ СВІТ!

Читаю: відомий козачий хор Жарова виїздить в цьому місяці з Ню Йорку в мистецьке турне по Европі. Хор виступить з концертами у Франції, Англії, Німеччині, Італії, Бельгії, Голляндії, Швеції та Норвегії. Повернеться до Америки в січні наступного року.

Читаю й думаю: везе росіянам, — і так цілий світ віддавна знає й чує про Росію, про її літературу, театр та музику. Останнім часом, правда, трохи нарікають на них за комунізм, імперіялізм та месіянізм, але переїде по столицях козачий хор Жарова — Париж, Лондон, Рим, Бонн — і знову заговорить світ про великий російський народ, про його високу культуру, мистецтво та велику державу — Росію.

І думаю: а що ж ми, українці? Теж великий народ — шостий в Европі кількістю населення і п'ятий розміром території. А хто нас знає, хто знає про нашу культуру, мистецтво, про нашу державність, про наші змагання?

І міркую: адже і в нас є з чим вийти на люди! Ми маємо нашу надзвичайну народну пісню, може найкращу в світі. І маємо свій оригінальний милозвучний інструмент — бандуру, і незрівнянних виконавців на цьому інструменті — нашу Капелю Бандуристів ім. Шевченка. Невжеж ми, мільйонова маса українців тут, в Америці, зі своїми багатими установами та численними організаціями, ніколи не спроможемось на те, щоб і нашу Капелю вислати у світ, щоб вона в цей переломовий, критичний момент, заговорила голосно перед світом про Україну і за Україну...

Але, на щастя, наша Капеля сама пробудилася до життя і, за допомогою чужих людей, вибралася в світ, щоб заговорити про наш Край і Народ.

І цей момент ми, українське суспільство, наші організації, установи та всі люди волі і чину, — мусимо використати і міцно подумати: як виліт Капелі, розрахований на короткий час і лише на цей терен, продовжити і перетворити в постійний орган служби Україні?

Завдання величезне, історичне, та історичну прислугу зробив би Україні той, хто доконав би цього діла!

Капелю Бандуристів ім. Шевченка ми знаємо, але з приводу її виступу цікаво тут пригадати фрагменти зі спогадів п. Миколи Приходька (Канада), що появились були в українській пресі в Европі:

„Літо 1941 року. Різними манівцями удалося Капелі Бандуристів врятуватися від евакуації (з большевиками на схід) і залишитись у Києві. Але німці заборонили їй виступати в Києві. Заборона прийшла від німецького штадткомісаріяту, що діяв часто за порадами різних... (тамошніх) ренеґатів і чистокровних чи малоросійських героїв „освобожденія Россії". Капелю майже крадькома показали Ульріхові, — керівникові політично-культурного відділу Райхскомісаріяту України.

Заплановано було заспівати три пісні, першою з них був марш „Гей, нум, хлопці, до зброї". Капеля справила таке сильне враження, що Ульріх (до речі, висококультурний чоловік, одружений з відомою німецькою кіноартисткою) не хотів залишити кімнату, доки не прослухав 22 пісні. Відходячи він пообіцяв підтримати Капелю і висловив побажання, щоб Капеля завжди починала свої концерти тим запорізьким маршем, слів якого він, звичайно, не розумів.

За кілька днів після цього, Капеля дістала офіційне запрошення прибути до м. Рівного на два концерти для Райхскомісаріяту. Після тих концертів, що справили прекрасне враження на німецьку політичну еліту в Рівному, Капеля дістала палке привітання і велику китицю квітів від „самого" Ульріха. Присутній на концерті генеральний комісар Волині був такий задоволений, що мав необережність написати про своє захоплення у візитаційній книжці Капелі і під гарячу руку дав дозвіл Капелі на турне по Волині.

Весна 1942 року. Незабутня волинська подорож Капелі від села до села, на возах, застелених килимами (що вже давно лежали замкнені по скринях), запряжених найкращими кіньми. І стихійне, войовниче піднесення публіки по концертах. Ще не вмерла Україна! Слава бандуристам, слава!

Після концерту у Жидичині, біля Луцька, на масовому рушенні довколишніх сіл, присвяченому пам'яті хоробрих, що полягли за волю України, підлетів ранком мотоцикль із „Фельджандармерії" з наказом негайно повертатися до Києва.

Після волинського тріюмфу Капелі, райхскомісар Е. Кох написав, що на „життєвому просторі Нової Европи дзвін кіс повинен заглушити струни бандур". Ульріх і ще дехто з Райхскомісаріяту дістали негайне відрядження на фронт, генеральний комісар Волині дістав сувору догану, а Капеля — тільки почесне запрошення на концерти в Третьому Райху.

Розпочавши це турне бадьорою піснею „Засвистали козаченьки" на Київському вокзалі, Капеля без пересідки опинилася з своїм запрошенням... у гамбурзькому концентраційному таборі... Бандури були сконфісковані, але, на щастя, не знищені. Невпинні заходи всіх можливих українських чинників і вогонь під німецькими ногами на фронтах і в українському запіллі, під ударами УПА, вирвали Капелю з гамбурзького пекла, де люди билися за участь в перегонах на попухлих ногах, за шматочок просяного хліба. Організаторами і глядачами перегонів була, звичайно, таборова адміністрація.

Два тижні Капелю підгодовували, щоб трохи зійшла пухлина після „турне", і відпустили додому. Але Київ уже був під гарматним вогнем. Капеля розпочинає своє восьмимісячне турне по Західній Україні. Скрізь братерська зустріч, захоплення і підтримка від публіки та громадських організацій — у Львові, Радехові, Дрогобичі, Перемишлі, Золочеві, Самборі, Турці, — в кожному місті і найменшому селі. І не раз по концертах — почесна варта вояків УПА, з автоматами під полами, при виході з залі.

На сором і жаль нам усім, наша славна Капеля, що має не один, як звичайний хор, а кілька привабливих елементів впливу на публіку, сьогодні — нарікав М. Приходько — спаралізована, та ще й після того, як вже мала успішний концерт в американському Сенаті і в славнозвісній Карнеґі Голл в Ню Йорку. Наші бандуристи грають сьогодні на варстатах, а то й просто на мітлах у дітройтських фабриках, тоді як вони могли б так багато зробити для української справи в Новому Світі. А ця робота потрібна більше, ніж будь-коли! Ми просто зобов'язані покласти край цій нестерпній сьогоднішній історії Капелі — закінчував свої спогади М. Приходько.

Розуміється, не можна не приєднатись до того заклику. На жаль, такі заклики були й раніше, але вони безпомічно зависли в повітрі. Одначе, тепер, коли Капеля ожила і починає свою висококорисну і відповідальну подорож, ми, українське громадянство, повинні теж ожити і всі гуртом поважно зайнятись долею Капелі.

Звичайно, передусім під час найближчої подорожі Капелі по Америці і Канаді, мусимо подати їй найбільшу поміч. Форма цієї помочі проста і ясна, а до того ж легка й приємна. Це — обов'язок нашого громадянства самому заповнити концертові залі у дні виступів Капелі. А, подруге, докласти всіх старань, щоб на концертах побувало якнайбільше американців, як звичайних громадян, так особливо видатніших представників американського політичного, громадського, наукового та мистецького життя.

На місцях маємо Відділи УКК, інші українські організації та видатних енерґійних наших діячів, — тож не сумніваємось, що концерти Капелі відбудуться в переповнених залях, а відгомін в американській пресі буде дзвінкий.

І друге завдання — скликати в більших центрах українського життя в Америці, а також і на провінції наради, щоб пошукати способів і засобів, як урятувати й використати нашу Капелю Бандуристів для України та української справи.

Андрій Красвий

КАПЕЛЯ УКРАЇНСЬКИХ БАНДУРИСТІВ із своїми керівниками: — Григорієм Китастим (сидить перший зліва) та Володимиром Божиком (сидить перший справа)

Тарас Губіцький

БАНДУРИСТИ ОСПІВУЮТЬ ГЕРОЇЧНЕ МИНУЛЕ

Українська Капеля Бандуристів — ця блискуча мистецька група — захопила слухачів, що виповнили по береги Авдиторію Масонік Темпл в Дітройті в суботу 3 жовтня 1953.

З певністю можна сказати, що наші бандуристи своєю великою дисципліною і єдністю, вирівнянням хорового звуку і щирістю вислову, а над усе — любов'ю до своєї Батьківщини принесуть велику користь українській справі. Вони ж співають не тільки про давноминулу героїчну козацьку добу. Їхні серця і їх могутній спів говорять про сучасне свого народу і своє власне недавнє минуле, сповнене таких трагічних переживань.

Керовані і вишколені двома першорядними музиками Григорієм Китастим і Володимиром Божиком, бандуристи дали змогу пережити пам'ятні зворушливі моменти не тільки лаїкам і любителям музики, але й музикам та музичним критикам. Обидва названі керівники хору, Божик і Китастий, показують добре знання голосової культурби і вмілість інтерпретації. Вони виявили себе теж дуже корисно на композиторському полі. Лише вишколені музики можуть пізнати, які труднощі їм доводилося поборювати, щоб видобути з оркестри бандур такі модуляційні і гармонійні можливості.

Для перших номерів програми концерту з їх паніввним ґ-мінор прикметна деяка одноманітність виконавчих засобів (ралентанда при закінченні фраз) та брак контрастів. Зате головний твір першої частини — „Запорізька Січ" Григорія Китастого — це знаменито проведений твір більшої форми, спертий на українських народних історичних піснях і думах. При цьому творі хор уперше дав вияв дійсно щирого виразу, емоційного співу і повного контрастів нюансування барви тону.

Друга частина програми з більшим відчуттям того, чого вимагає добрий уклад програми. Точки цієї частини наступали одна по одній у різних тональностях і щоразу збуджували зацікавлення слухача. Гумореску „Била жінка мужика" в обробці Володимира Божика слухачі нагородили заслуженою автором овацією. Так само добре була сприйнята мила вальсово - колискова пісня „Ой, дівчино, шумить гай" в укладі Китастого.

У програмі була пісня українського композитора Василя Витвицького, активного учасника українського музичного життя в Европі й Амереці. Його гарну й оригінальну „Темну нічку" — сперту тематично на долішньому тетрахорді скалі ц-мажор, — бандуристи співали з простотою, теплотою і замітною красою хорового звуку та з великою увагою до цього милого твору. Автор цих рядків мав змогу чути й виконувати „Пісню і Танець" Витвицького для струнної оркестри, — композицію, яка зробила таке враження на виконавнців-членів Дітройтської Симфонічної Оркестри, як це буває тільки з замітнішими творами сьогочасних композиторів.

Солісти Капелі — Федір Погорілий, Петро Садовий, Володимир Поліщук, Григорій Попов, Юрій Тимченко, Євген Цюра, Іван Уманців і блискучий оперовий тенор Зайферт — це видатні виконавці з гарними голосами. Вони дали слухачам багато моментів справжнього мистецького співу. Важко було недоглянути чи недочути басів-контристів з їх прегарними низами. Гордістю цієї групи хору є Петро Мотуз, у співі й грі, якого, як і в самій величній захоплюючій постаті відзеркалювалися всі радощі і смутки, що були змістом виконуваних творів.

Трьома веселими народними піснями закінчився цей концерт — заслужений тріюмф Капелі Бандуристів, її мистецьких керівників і організаторів. Тут варто зацитувати слова музичного критика Дітройтської „Фрі Прес" Дж. Д. Келеґана, написані з приводу останнього концерту бандуристів: „Любителі хорової музики, де б вони не були, повинні за всяку ціну скористати з можливості послухати співу Капелі". Ці слова заохоти підкреслюють, що українці та їхні американські друзі повинні прийти, послухати й полюбуватися гарним хоровим співом і запевнити „повний випродаж" квитків під час цьогорічного ювілейного концертового турне Української Капелі Бандуристів.

Ол. Филипович

НА КРИЛАХ РІДНОЇ ПІСНІ

(До виступу Капелі Бандуристів ім. Т. Шевченка у м. Мінеаполіс 6 жовтня)

Сто двадцять років тому Микола Гоголь писав, що пісня для України — це „і поезія, і історія і батьківська могила". І коли ми завжди з такою насолодою слухали свою пісню ще вдома, то якою великою радістю є тепер для нас кожна нагода почути її тут у доброму мистецькому виконанні. Отже, коли ми довідалися, що капеля бандуристів ім. Т. Шевченка з Г. Китастим та В. Божиком у проводі, вирушаючи знов у широкий світ, має завітати до Мінеаполісу, наші серця стрепенулися. Треба сказати, що для нас, мінесотців, подібні концерти є подією винятково значення, бо до нашого північного стейту (американці звуть його „Амерікен Сіберія"!), рідко хто з наших мистецьких ансамблів чи окремих мистців приїжджає. Наша радість була подвійною, коли ми дізналися, що внутрішня криза, яка останнім часом затьмарювала існування Капелі, минулася, і в родині бандуристів запанувала згода.

Підготовою до концерту зайнявся відділ УКК, який винайняв добру залю в Ліцеум Театр, і подбав, щоб про виступ Капелі були вміщені в місцевій американській пресі повідомлення, сповістив заздалегідь про концерт всі українські парафії, роздав афіші до різних американських фабрик, бюр і запросив на концерт чільніших представників громадсько-політичного та культурно-мистецького життя з Сейнт-Полу та Мінеаполісу.

Програма концерту була дуже різноманітна і в порівнянні з попередніми значно поновлена. Перший відділ, за диригуванням Г. Китастого, складався переважно з історичних пісень (про Залізняка, Нечая та ін.). Закінчено його монументальною композицією Г. Китастого „Запорізька Січ". Увівши кобзаря-соліста, партію якого з надзвичайною експресією виконав Ігор Зайферт, композитор пов'язав в органічне ціле три народні пісні: „Засвистали козаченьки", „Ревуть стогнуть гори хвилі" та „Грай, кобзарю" і створив цим своєрідну історичну баляду.

Другий відділ, за диригуванням В. Рожина, був більш різноманітний і „легший" щодо жанру. Почався він популярною піснею „Котилася ясна зоря з неба" Лисенка і далі, серед інших номерів, включав три нові пісні, які ми почули вперше: один із шедеврів Кошиця — „Вітер повіває", „Темну нічку" В. Витвицького та жартівливу „Била жінка мужика" В. Божика з повним гумору сольоспівом Уманцева та Попова.

Капеля перебуває у блискучій формі, як зовнішній, так і внутрішній. Наше око милувалося прекрасними новими строями (між іншим, американський музичний рецензент не знав, як назвати жупани, і охрестив їх... туніками!). Чудова дисципліна, добра дикція, прекрасне нюансування, відсутність зайвого форсування звуку, свіжість, щирість і простота виконання — все це залишало у слухача незабутнє враження. Та й як можна забути з глибоким чуттям виконаний спів бранців з „Гамалії", чи „Ревуть стогнуть гори-хвилі", незрівнянне піяніссімо у „Вітер повіває" Кошиця, чи легесенький, майже нечутний акомпаніямент бандур в кінці „Засвистали козаченьки"? Не дивно, що кожна пісня викликала бурю оплесків, які наприкінці концерту перейшли в довготривалу овацію. Публіка не хотіла залишати залі, просила ще і ще співу. Але, на жаль, після двох „додатків" концерт закінчено. Завіса більше не підіймається, співаки потомлені, а завтра о 6 год. ранку мусять вирушати у далеку дорогу.

Кілька слів про танки, якими капеля закінчила свій виступ. Дві пари танцюристів виконали український танок. Хоч виконання було і дуже добре, але виникає сумнів, чи потрібний цей танцювальний „додаток" в такій формі. На нашу думку, він органічно не в'яжеться з концертом і порушує цільність музичного сприймання. Була б рація вводити танки лише тоді, якби вони творили окремий балетний відділ, з більшим числом учасників і ширшою програмою. Але це, з одного боку, вимагало б великих коштів, а з другого перетворило б Капелю на „Ансамбль пісні і танцю".

Концерт Капелі Бандуристів знайшов глибоке признання не тільки серед української, але й серед американської частини авдиторії. Я і мої друзі запросили на виступ Капелі наших знайомих американців, які ніколи не чули бандури. Сказати, що вони були захоплені — це замало, вони були зачаровані, коли вперше почули звуки бандури і чудовий спів. Крім „екселент" та „вондерфул", не знаходили слів щоб виразити свої почуття. З інтересом прочитали нарис д-ра Витвицького про бандуру та історію Капелі і після концерту попросили провести їх за куліси, щоб зблизька подивитись на цей чародійний інструмент. Всі вони були дуже здивовані, коли довідалися, що і диригенти і співаки мусять заробляти „хліб насущний" важкою фізичною працею, що мають лише двомісячну відпустку, після якої мусять знов повернутися до своїх варстатів та мітел. „Як можна дозволити — казали вони, — щоб таланти таких високообдарованих мистців марнувалися? Українська і американська громадськість мусить щось зробити, щоб Капеля існувала як професійна мистецька одиниця, щоб її співаки не думали про шматок хліба". Вони дуже шкодували, що американська публіка ще так мало знає про Капелю. Що потрібно Капелі — це добра реклама. Будьте певні, що тоді мур, який стоїть поміж американськими слухачами і Капелею буде „розторощений" (іт віл бі смешд!").

Наступного дня в місцевій американській пресі з'явились надзвичайно прихильні рецензії про виступ Капелі. Джон Г. Гарвей в „Ст. Пол Пайонер Прес" в замітці „Юкрейніен Корус" писав:

„Дисципліна співаків-бандуристів чудова. Всі вони музичні, обдаровані уявою і смаком. ....Вечір був сповнений незвичайної музики, але шляхетної і наскрізь присмної".

Музичний і літературний критик Джан К. Шерман умістив в „Мінеаполіс Стар" дуже прихильну рецензію під заголовком: „Хор приніс Україну до міста — чи навпаки" (Chorus brought Ukraine to City — or vice-versa"), в якій читаємо: „Хор українських бандуристів знає спосіб, як викликати тугу за Україною навіть у людини, яка там ніколи не була...

...Тон бандури лагідний, подібний до арфи, і всі інструменти, коли грають разом, лоскочуть вухо так ніжно, ніби дзюрчання струмка поміж камінням... Спів був добрий, без напруження чи форсування.

...Авдиторія складалася головним чином з українців, які розмовляли своєю рідною мовою. Заплющите очі — і ви уявите, що ви в Києві..."

З останнім не можна не погодитись. Справді, Капеля бандуристів створила нам цю ілюзію.

ЗУСТРІЧ БАНДУРИСТАМ...

У 1942 році, в червні, таки вдалося їх побачити в місті Рівному. Довго про них говорили. Казали: за місяць, за два, за тиждень. Колись хтось приніс вістку: вже виїхали з Києва, в дорозі... Чекали, сподівались, а потім на всякі вістки махнули рукою, мовляв, знаємо те говорення...

А раптом: — Приїхали!

Ціле місто немов понялося полум'ям. На вулицях палахкотіли голосні розмови, пломеніли молоді й старі очі, всі кудись бігли, когось шукали.

Немов син чекав укохану матір, про яку два десятки літ думав, що її вже на світі нема.

І от, жива! Завтра побачить її, привитає.

В „Просвіті" — бунт! Люди махають руками, палицями і кричать, кричать...

— Як, для мене нема квитка? Для мене-не?

— Добре! Дам! Вроджу його! Посаджу вас собі на голові! Тільки дайте відповідь на одне питання!

— Прошу, будь ласка!

— Скажіть, як розділити сімсот квитків на десять тисяч людей так, щоб кожен дістав?

. . . .

В залі театру тріщить, мліють, топляться, як лойові свічки, а очі горять лихоманковим вогнем і якоюсь безнадійною надією. Кругом же стільки крови, така лиховісна темрява! Так хочеться чогось іншого, доброго, людського. Хочеться любови, сонця, свого, українського сонця...

І от його тепло.. От і вона — Україна...

Два десятки їх сидить. Перед ними бандури. Скромненько вбрані. Полтавські сорочини. А лиця виголоджені, прозорі. Тільки очі блискучі й надхненні. І звуки... то як перли сиплються по залі, то як тиміян молитвою пливуть угору.

„Думи мої, думи мої"...

Тарасе, коли ти перестанеш бути актуальним, коли твої слова будуть бальзамом, а не пекучим вогнем?

Не знаю, чи був хто того вечора в залі, у кого не попухли долоні... То Волинь вітала Укрнаїну. Бідну, окрадену, голодну, святу. Заля гриміла, плакала й сипала квіти...

А хтось третій чигав, щоб видерти святощі й кинути на смітник... Місяць пізніше вуха мистців ловили глухий ритм німецької війни...

— — — — — —

Минув рік. Над Берліном срібні птахи, свист і громи, а в місті — пекло. У сховищі — люди з бандурами.

Виснажені, обдерті.

—Ви бандуристи?

— Так. А ви?

— Український хор Божика.

Хоч як гриміли бомби, але голосніше від них забилися серця братів. Хор на другий день від'їжджає і на сьому рано запрошує бандуристів до ресторану Центрального Готелю. Райзеляйтер Мельцер тримав харчові картки бандуристів у кишені, а мистців-невільників у півголодному стані. Але хористи змобілізували все, що могли для цієї зустрічі.

І от — зійшлись. Ще Берлін спав тяжким сном покаліченого велетня. Тільки кельнери снували в ранковій тиші ресторану, але й вони, ці єдині свідки цього єдиного в своєму роді мистецького священнодіяння, знерухоміли й заніміли, коли на — зустріч бандуристам залунало:

„Ой, у лузі червона калина..."

Не сумуймо, брати! Загнані недолею в німецькі руїни, не губім надії. Ще калину піднімемо!

Брязнули бандури, у відповідь, як вітер степовий, і Шевченкові думи сповнили тишу Берлінського ранку...

„Чом вас вітер не розвіяв..."

Ніхто не бачив цього бенкету голодних мистців, цієї інтимної хвилини, цієї надхненної маси.

Тільки мовчазні кельнери стояли нерухомо, як на молитві.

Н. К.

(„Наше Життя", 30. VI., 1947 р.)

Ню Йорк перед виступом Капелі Бандуристів

Наша славна Капеля зближається до Ню Йорку... Так сталося, що цю подію сприймаємо з певним хвилюванням.

Чому?

Бо відчуваємо й знаємо, що кожний виступ Капелі — це не тільки мистецька імпреза, а й політична подія.

Це відчули й зрозуміли перед нами, нюйоркчанами, уже в Дітройті і Шікаґо. І дітройчани і шікаґівці виповнили свої залі — в три й чотири тисячі — по береги. Так само вони постарались, щоб виступ Капелі став водночас політичною подією, запрошуючи на концерти представників американського політичного, культурного й мистецького світу.

Не сумніваємось, що так станеться і в Ню Йорку. Бо український Ню Йорк з околицями вже не раз давав свідчення своєї політичної зрілости й дисциплінованости. Коли треба було виповнити Карнеґі-Гол чи Сентер, — це ставалося точно й невідклично!

Це станеться і тепер, а то тим більше, що почути нашу оновлену й скріплену Капелю, безперечно, належатиме до вищої мистецької насолоди.

Про це свідчать оцінки американських знавців у всіх американських часописах.

Коли пишемо цю замітку, то головно для того, щоб нагадати нюйоркчанам, що термін Концерту зближається (25 жовтня, неділя, Карнеґі Гол, 8:30 год. вечора) і що всі, хто хоче попасти на концерт, уже тепер мусять забезпечити себе білетами, які можна набувати в українських книгарнях.

При цьому звертаємо увагу, що коли хочете зробити присмність чи віддячитись за будьщо своїм знайомим американцям, то запрошення на концерт — найбільш відповідний і культурний спосіб.

ОДИН З НАЙКРАЩИХ ІЗ СТАРОЇ ҐВАРДІЇ

ПАМ'ЯТІ ЯРОСЛАВА КОЛТУНЮКА

Нижче подана жменя коротких даних про життя і діяльність Ярослава Колтунюка. Написав їх ще сам Покійник, і тільки останні сумні слова про його смерть прийшлося додати. У своєму листі з 15 травня ц. р. до автора цих рядків пояснював, чому це робить: „Я вже такий, що люблю за собою позамітати і все оставити в порядку". Він журився в тому листі, що всі кол. керівники великої західньо-української фінансової установи „Дністер" повимирали: Остап Луцький, Євген Храпливий, Юліян Мудрак, Володимир Децикевич, (д-р Любомир Макарушка, кол. секретар Дирекції „Дністра", живе тепер у Німеччині) — і як трудно буде ще й після його смерти вирятувати і впорядкувати велике майно „Дністра" у Львові, — „коли настануть нормальні часи". Він ні на мить не сумнівався, що ті „нормальні часи" прийдуть, але знав також, що власні його дні пораховані.

Ярослав Колтунюк мав не тільки приятелів, але й чимало противників, які бачили в ньому людину з може надто різкою й надто простолінійною поведінкою, без заокругленої гладкости товариських форм і строгої до себе та інших. Але це була кришталево чесна і праведна людина, з величезним громадським вичуттям і з далеко ширшим горизонтом, як думали ті, що його ближче не знали. Людина, яка працювала від ранку до ночі, і енергію якої відзеркалювала велика, дужа, завжди трохи похилена постать. Високий фахівець асекураційних справ, мабуть найкращий, що його колибудь мали українці, ходив вечорами з засідання на засідання до прерізних господарських і культурницьких установ у Львові, без найменшої амбіції „бути десь чимсь", а просто тому, що вважав це за річ самозрозумілу. Як господарник, що сидів вічно у цифрах, і як знаменитий знавець галицько - української нужди (у „Дністрі" було обезпечене все східньо-галицьке село!), був ворогом усякої пустої фрази і напушених слів. Був наскрізь реалістом, наскрізь пройнятий тим здоровим реалізмом, що базується на ідеалістичній вірі в правильність доброї справи і в невідхильність її вигри.

І тому цей його здоровий тверезий реалізм, поруч з його безпосередністю і цівільною відвагою завжди говорити правду в очі, робили Ярослава Колтунюка неоціненним у кожних ділових нарадах. Членами Дирекції „Дністра" у Львові, головою якої був Ярослав Колтунюк (офіційний титул „завідуючий директор"), були Володимир Децикевич, той, що в імені українців перебрав 1 листопада 1918 р. від останнього намісника цісарської Австрії, графа Гуйна, офіційно владу, пізніший сенатор УНДО й один і з найчільніших знавців адміністраційного права, — й інженер Юліян Мудрак, колишній радник дирекції пошти у Львові, фактичний санатор фінансів Наукового Т-ва Шевченка у свій час, — обидва — люди винятково товариської культури. Кожний з них був іншим типом людини, кожний мав свої власні прикметні риски вдачі, як і кожний був іншим типом людини, кожний мав свої власні прикметні риски вдачі, як і кожний був зовсім інший виглядом (худе, гладко голене обличчя В. Децикевича, велика гарна борода Ю. Мудрака). Але всі три разом вони мали одно спільне: здоровий розум, що його найвище цінять американці, як „коммон сенс", що повинен правити світом. І це була справжня насолода зайти до „Дністра" на Руській вулиці у Львові ч. 20, до кабінету директора, обвішаного (як, зрештою, всі українські установи у Львові) прегарними образами українських мистців, головно І. Труша, і перевести там пів години-годину з Ярославом Колтунюком і названими його заступниками на розмові про якусь конкретну громадську справу.

Ні одного з них нема вже в живих. Це були старі ветерани західньо-української політики й будівничі та керівники західньо - української економіки. „Дністер" мав два входи, дві сходові клітки: одна з вулиці Руської, друга, під ч. 177 Підвалля. У цьому другому крилі мешкали між іншими д-р Кость Левицький і д-р Осип Назарук — теж чільні індивідуальності, теж цілком розбіжних типів, — теж обидва в могилі. Тільки визначний наш лікар-окуліст і громадський діяч, проф. д-р Леонтій Максимонько, їхній сусід і мешканець будинку „Дністра", живе тепер у Торонті. Це була давня західньо-українська ґвардія 20-х і 30-х рр. цього сторіччя, — славна стара ґвардія. Кожний із них був великою цінністю, відхід кожного з них є великою втратою. Ярослав Колтунюк, як сам бідкає у своїх життєписних даних, в останніх роках вже не мав здоров'я і сили брати активну участь в українсько - американському житті. Але з його відходом раптом воскресають в пам'яті всі ті чільні постаті і посеред них чільна, цінна, гарна постать Ярослава Колтунюка.

Іван Кедрин.

***

Короткі дані про життя і діяльність.

Ярослав Колтунюк народився 21 жовтня 1882 р. у Мостах Великих, пов. Жовква в Галичині у священичій родині. Народну школу скінчив в Ярославі, українську гімназію в Перемишлі, університет у Відні і Львові, Торговельну Академію у Граці (Австрія), а Науковий Інститут вогневої асекураційної техніки — в Ганновері. Потім практикував у кількох австрійських асекураційних товариствах (Ґрац, Відень, Прага, Єґер, Брно), після чого вступив 1 квітня 1907 р. на службу в Товаристві Забезпечень „Дністер" у Львові. На тому становищі перебув до 31 грудня 1939, коли совєтська влада, яка тоді вперше зайняла Західню Україну, знаціоналізувала обидві установи і директора Колтунюка, як „буржуя", усунула з праці. Від січня до червня 1940 р. виконував обов'язки директора Акційної Спілки для Будівельного Промислу, давніше Іван Левинський" у Львові, а виїхавши з польськими втікачами до Кракова, дістав місце ревізора в німецькій господарсько-ревізійній установі „Донавлендіше Тройгандґезельшафт" у Кракові, з завданням переводити ревізії по всіх асекураційних товариствах у Польщі. Вив'язавшись із цього завдання як слід впродовж року, вернувся — після звільнення Львова від большевиків — назад до цього рідного міста і там міська управа призначила його відразу завідуючим директором залишеної большевиками асекураційної установи „Держстрах" (державне страхування). З початком 1942 р., коли німецька влада зліквідувала ту установу, призначили його директором Загального Закладу Взаємних Забезпечень, монопольної державно-асекураційної установи на всю Галичину. На тому становищі перебував до липня 1944 року. Тоді, з наближенням совєтського фронту, виїхав разом з своєю установою на захід, до Тарнова, потім — Кракова. Коли не стало виглядів на поворот на схід, звільнено його з праці. Після короткого перебування у Відні, переїхав з рідною до Франкенфельду біля Ст. Пельтен, а згодом, з великими трудношами, до Баварії, спершу до Сімбаху, потім Мюнхену, врешті та таборів у Карльфельді, куди вже на рік раніше приїхала була його старша донька.

Поруч з виснажливою працею у „Дністрі", не відходив від праці і в інших ділянках народного життя. Повних 25 років працював некорисливо як член Головного Виділу Т-ва „Просвіта" у Львові, 8 років був членом Виділу Філії того Т-ва на м. Львів, понад 10 років був членом Головного Контрольного Комітету Народної Торгівлі у Львові, був членом Надзірної Ради „Центробанку" й Акційної Спілки для Будівельного Промислу, членом Надзірної Ради і Дирекції Товариства Взаємних обезпечень „Карпатія", членом Дирекції Промислової Спілки „Хром", членом Надзірної Ради Видавничої Спілки „Діло", головою Надзірної Ради „Народної Гостинниці" у Львові і т. д. Серцева недуга і брак усяких матеріяльних засобів, бо не мав уже змоги працювати, зламали колись життєрадісного й повного енергії та сил чоловіка, і він уже в Америці не міг брати участи в громадському житті. Доживав віку у своєї доньки, аж поки смерть забрала його 16 жовтня ц. р., залишаючи у глибокому смутку вірну дружину й дві доньки, внуків, братів, з яких один є в ЗДА, сестру і широкий гурт приятелів та знайомих. — Вічна Йому Пам'ять!

Читайте українські книжки і газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила!

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Филаделфія, Па.

Фінансовий Звіт Українського Театру.

Прихід з 4-х вистав „Безталанної" (Филаделфія, Ню Йорк, Нюарк і Торонто): $4,471.50 — Видатки (залі, дороги, готелі, реклями, друки, декорації, костюми і реквізит) $2,040.84. — Нетто: $2,430.66.

З того виплачено: Залеглості театру спричинені хворобою бл. п. Володимира Блавацького: „Свобода", оголошення $78.80 „Америка", друки $124.00; „Наша Мета", оголошення $10.00; „Гомін України", оголошення $12.36; Рефлектори $30; за ґардеробу $50.00; Разом $305.16.

Позичка й відсоток у „Самопомочі" $1,025.50 (затягнена Ансамблем для помочі В. Блавацькому під час хвороби).; Оплата за дві дотаткові площини на цвинтарі $200.00; Похорон (ціла оплата: $1,283.00 — $500 вплатила п. Е. Блавацька асекурацією) $783.00; На будову пам'ятника (передано Громадському Комітетові для вшанування пам'яті В. Блавацького) $117.00. — Разом $2,430.66.

Тому, що сума зібрана до тепер не вистачає навіть на початок будови пам'ятника, Театр ставить нову п'єсу, а саме „Інваліди" Меріяма-Лужницького — і весь дохід з неї призначує на цю ціль.

За Український Театр у Филаделфії:

Володимир Шашаровський, Ярослав Пінот-Рудакевич і Володимир Карпяк.

Святочна Академія в честь Івана Франка.

В дні 4 жовтня ц. р. у Филаделфії торжественно відсвятковано 97-мі роковини народження Івана Франка.

Концерт починає чоловічий хор з Лігай Валлей амер. гимном, після чого слідує понад півгодинна святочна промова д-ра М. Стахова на тему: Суспільно-політична творчість Івана Франка.

Ця тема була глибоко продумана та ілюстрована хронологічними фактами. Цікава і тим, що її доповідач виголосив з пам'яти.

Слідує три пісні, відспівані укр. чолов. хором під дир. В. Дідуха в супроводі акордіонів. Хлопці - хористи в шараварах і вишивках, — а в середині модерний інструмент — (акордіони) до заспіву. Може це декого вражає, але якщо цей симпатичний хор не має високих аспірацій до суперництва з нюйоркськими левами — „Думкою", можна б їм такий „гріх" простити... і хай хлопці співають. Слухали ми їх з насолодою, бо ж це співали козаки на амер. землі роджені. Тож, плекані укр. піснею вони остались духом і серцем з нами.

Зупиняючись на точках деклямації, ми почули їх три: „Каменярі", Пролог з „Мойсея", „Розвивайся, ти високий дубе". Всі були підготовані, але на окреме признання заслужила молоденька Оксана Панасюк.

На сцені, як у калейдоскопі, зміняються ролі й виконавці.

Виходить солістка В. Цегельська. Виконує дві пісні: „Як почуєш в ночі" і „Розвійтесь з вітрами". Голос її м'який, тони чисті і рішучі. Належна і поправна інтерпретація є запорукою її авансу.

З вичуттям ніжности тонів веде фортепіяновий супровід проф. Зоя Маркович. Слідує скрипкове сольо Петра Пруса. Ґрає сонату — Гайдна з наддатками. Шкода, що скрипак не мав змоги показати своєї техніки, хоч сама мельодійність, вібрація і чистота тонів свідчить про наполегливу його працю.

М. Горох — виконує арію Кармелюка з оп. „Кармелюк" і „Безмежнеє поле" з наддатками. Чуємо, як співає „стара война". Голос його звучить чистим тембром.

На окрему увагу заслуговують композиції Волод. Грудіна і „Чому не смієшся знову", „Місяцю князю" у виконанні Цегельської при фортепіяновім акомпаніяменті автора.

В комплеті партій сольоспівів милу несподіванку зробив нам своєю появою оперний співак М. Мінський, виконуючи кілька пісень.

Голос його повний експресії, переживань змісту викликав бурю оплесків, защо змушений був реванжуватись додатками.

Кінцеву програму концерту виповнює знову чолов. хор кількома піснями.

Відспіванням національного українського гимну закінчено святочну академію, що відбулася старанням злучених відділів УРСоюзу.

Іж.

Озон, Парк, Н. Й.

Віче відділу УКК.

Громадське віче, влаштоване відділом УКК в Озон Парку, Квінс, Н. Й. відбулося 27-го вересня поп. під проводом голови відділу УКК п. Степана Шіпки. Відпоручники від централі УКК були п. Юліян Ревай та п. Йосип Лисогір, головний касир У. К. К.

Після відкриття зборів предсідником, доповідь про дальший стан праці УКК виголосив п. Ю. Ревай, нав'язуючи до свого звідомлення про працю УКК, яке він подав членам відділу УКК в Озон Парку в червні ц. р., преле́ґент зреферував дальші успіхи УКК, а саме:

1) Маніфестацію українців у Ню Йорку з приводу 20-ліття штучного голоду в Україні, та позитивні відгуки на неї чільних представників американських політиків і вчених;

2) Т. зв. „Український День", в Конґресі у Вашинґтоні, зааранжований головою УКК, проф. Л. Добрянським, при співучасті проф. Р. Смаль-Стоцького та інших українських і американських учених, в справі резолюції Смита.

3) Участь представників УКК, д-ра В. Шандора і д-ра Ю. Фединського в улаштованих урядом ЗДА в Вашинґтоні курсах про міжнароднє політичне положення ЗДА.

Після дискусії промовив п. Й. Лисогір, представляючи фінансовий стан УКК та потребу сильної фінансової бази для ведення політичної і культурної акції УКК, що має за завдання поборювати московсько-комуністичну пропаґанду проти українців в Америці, а також поборювати фальшиву московську опінію про Украніу та представляти правду про становище України в світовій політиці. Наприкінці прелеґент завізвав новоутворений відділ УКК до активної співпраці з централею через придбання щораз більшого числа членів, які своїми річними вкладками скріплять національний фонд УКК.

Оживлена дискусія після обох доповідей свідчить про зацікавлення членів відділу УКК в Озон Парку справами української національної політики в рямках американської політики на міжнародньому форумі. Влаштування зібрань членів цього відділу гуртуватиме щораз більше членів його та скріплятиме фізичну і моральну силу УКК.

Присутній.

ВАМ НЕ МОЖЛИВО ОБІЙТИСЬ БЕЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ. А НАЙКРАЩЕ І НАЙПЕВНІШЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДАСТЬ ВАМ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ!

ВІСТІ З УКРАЇНИ

(За совєтською пресою)

ГОСТИННІ ВИСТУПИ СТАНИСЛАВІВСЬКОГО ГУЦУЛЬСЬКОГО АНСАМБЛЮ

М. Головащенко прислав до „Радянської України" таку кореспонденцію:

„З великим успіхом пройшли літні гастролі Станіславського державного гуцульського ансамблю в Москві, Ленінграді, Києві, Львові, в Брянській, Калузькій, Кам'янець - Подільській та Сумській областях.

Ансамбль дав 60 концертів, які прослухало понад 150,000 чоловік.

У Москві і Ленінграді артисти побували на екскурсії в музеї В. І. Леніна, в Кремлі, Третяковській Галереї, Ермітажі, Смольному".

Колись поляки возили наших гуцулів до Варшави, щоб показати світові, що гуцули це „польське плем'я". Тепер нові окупанти возять їх даром до Москви в тій самій цілі та показують музей Леніна, Кремль та інші царські палаци в Росії. Окупанти — всі однакові.

„АЛЕ ОБІЦЯНКАМ СКОРО МИНЕ РІК"

„Більше двох років колгоспники села Пулинці, Лубенського району на Полтавщині, користувалися кормозапарником, який значно полегшував працю на свинофермі. Та ось виникла потреба замінити паровідні труби в кормзапарнику. Правління колгоспу звернулось до дирекції Лубенської і Полтавської баз Сільгосппостачу з проханням допомогти придбати такі труби. Там пообіцяли. Але обіцянкам скооо мине рік".

„Обіцянкам мине рік", — а свині їсти хочуть, вони не знають, як господарюють їхні комуністичні власники.

СОБОР ПРАВОСЛАВНИХ У КЛІВЛЕНДІ

Московське православіє терором МВД намагається винищити залишки „мазепинства" в Церкві. Тож кожна подія в житті наших Церков поза рідними землями сприймається громадянством, як загальнонаціональна справа, що прокладає шляхи до відновлення церковного життя в Україні.

Загальну увагу привернув до себе й Собор Української Православної Церкви в ЗДА, що відбувся 16-18 жовтня в місті Клівленд, Огайо. Виявом цього служили вже десятки привітів від релігійних і громадських об'єднань та від окремих осіб, що наспіли сюди з країни й з-закордону.

У привітах підкреслювано потребу єднання різних церковних православних організмів. Це й було провідним мотивом триденних нарад Собору, що відбувалися у церкві св. Володимира.

На Собор прибуло 213 осіб (з них 55 — гості). Число духовенства доходило до 80, і лише на кілька осіб перевищувало кількість світських делеґатів. Три владики: митрополит Іоан, архиєпископ Мстислав і архиєпископ Геннадій взяли участь в працях Собору. На Соборі, як гість, був присутній архиєпископ Ігор, що представляв іншу юрисдикцію — УАПЦ (автокефальну Церкву) і що сослужив місцевим єрархам під час урочистого недільного Богослуження.

Справоздання з життя Церкви за останніх три роки виявили поважний її зріст, що позначився, зокрема, побільшенням числа парафій. За цей час закуплено т. зв. Осередок в Баунд-Бруку, де приміщено консисторію, архів, бібліотеку, друкарню тощо. Розвинено жваву навчальну перекладницьку й видавничу діяльність (лише музична секція Науково-Богословського Інституту видала 15 церковних і 12 світських партитур). Проведено значну працю для спільних дій з православними Церквами в інших країнах, куди висилано й посильну матеріяльну поміч.

Ще ширшу працю намічено на наступних три роки, при чому особливу увагу звернено на піднесення освітнього рівня церковнослужителів, на створення пенсійного фонду духовенства та низку інших заходів, які вимагатимуть, крім нормальних видатків, надзвичайного фонду в сумі 100,000 дол.

На Соборі стверджено прихильне відношення до УНР та УКК і схвалено поміч деяким установам.

Тепер Українська Православна Церква в ЗДА нараховує 4 владики, 95 священиків, 8 дияконів і 2 ієродиякони, що обслуговують 93 парафії і місійні осередки.

Церква ця має надійну зміну в Лізі Православної Молоді. Взагалі участь молоді (також такої, яка володіє лише англійською мовою) в житті Церкви поважна, що виявляє, зокрема, циклостильний журнал „Наша Церква", видаваний в Бофало, переважно заходами молоді (Офіційний журнал Церкви — це місячник „Українське Православне Слово", що виходить у Баунд-Бруку).

Наради Собору проходили по-діловому, під вмілим проводом ділового голови, канцлера архиєп. Мстислава, проте задовгі виступи декого з делеґатів та широка програма протягнули наради до вечора 18 жовтня, себто до останнього моменту, коли більшість учасників поспішала виїхати для виконування своїх буденних обов'язків.

І. Кор.

РЕЛІГІЯ В ЖИТТІ АМЕРИКИ

„Релігія є ніби алькоголь, в якому раби капіталу топлять свою людську гідність і своє право на пристойне людське життя". — **Ленін.**

Антирелігійна пропаганда і боротьба з усіма формами релігійного життя становить важливу частину урядової політики в совєтських країнах. Наприклад, вся польська періодична преса, за прикладом совєтської, завжди пише слово „Бог" з малої літери. Слово „Бог" взагалі тепер в польській підсовєтській пресі майже не вживається, хібащо у статтях антирелігійних, де цього слова оминути важко.

Але комуністична кампанія неспроможна дискредитувати значення релігії в З'єдинених Державах. За статистикою Національної Ради Християнських Церков, у ЗДА в 1952 році 59% населення належало до тої чи іншої Церкви, тобто на 3% більше, ніж у 1951 році. Церковне членство доходить до числа 92,277,129, серед якого понад 54,000,000 протестантів, 30,000,000 католиків, 5,000,000 жидів; решта належить до різних інших Церков. Відвідування недільних шкіл збільшилось на 6% проти минулого року.

Та самі числа, хоч які вони поважні, не можуть змалювати правдивої і повної картини релігійного життя в Америці. В усіх колах населення, починаючи від президента, спостерігається потяг до підвищення духовного та морального рівня нашого щоденного життя. При найменшій загрозі пам'ятають про важливість духовного аспекту громадського життя. І Церква, незалежно від її домінації, стає осередком стремлінь до кращого, і американці мимоволі відчувають, що саме через Церкву і з допомогою Церкви вони можуть брати участь у творенні нормального та корисного громадського життя.

Противники Америки за кордоном повторюють, що життя в З'єдинених Державах позбавлене всіх духових і моральних цінностей. Ті з нас, хто пише за кордон, може принагідно запевнити людей закордоном, що наші Церкви стають раз - у - раз сильнішими в розумінні їх впливу на життя індивідуума. Подробиці нашої участи в житті церковної громади і великий вплив Церкви на громаду може переконати всіх, хто перебуває під безбожницьким впливом Совєтського Союзу.

Мільйони американців є членами церковних громад. Вони йдуть до Церкви, репрезентуючи понад сто різних деномінацій, підтримуваних кожна своїми членами без найменшої допомоги від уряду. Наші листи до друзів за кордоном можуть перекласти суху мову чисел на живу персональну картину духової цінности і релігійної свободи в Америці.

Недавно совєтська „Учительська газета" випадково висловила правдиву думку, пишучи: „Релігія, яка б вона не була, завжди є ворогом комунізму". Ми, що живемо в вільному світі, до цього можемо тільки додати: амінь!

Загальна Рада.

Іван Людим

З ЛІТНІХ МАНДРІВ

Його немає, але воно може бути, це наше бабине літо, — така тиша стоїть тут на північному заході міста, де оселилася велика наша громада. З пожовклих дерев, що перетворюють вулиці цієї дільниці в затишний парк, спадає висохле листя. Хвиля спеки, що просунула по східніх стейтах Америки, не оминула й Мішіґену. Прив'яле листя пахне осінню, його спалюють на розі і здається, що це на стерні хлопці палять картоплиння і щось ось довге павутиння злетить із вітром й зачепиться за шию, — як там, — десятки тисяч кілометрів на схід.

Але замість того з прозорого підвечірнього неба долітає лише неперервне гудіння літака і висить непорушно змій, що його пускають хлопці з перехрестя вулиць біля церкви св. Миколая. Церква ця, як кажуть шикаґовські патріоти, найбільша з наших в ЗДА. Вона ще тим найбільша, що особливо піклується вихованням молоді і школа її охоплює значний відсоток місцевої молоді, для якої не вистачило у цьому році шкільних приміщень і для якої тепер доводиться будувати нову школу.

У свята тут збираються богомільці і байдужі — побачитись і поговорити, а в будні — всі перехрестя біля церкви заповнює молодь. Коли пригожий вітрець, як сьогодні, то змії злітають високо. Іншим часом безліч розваг можна влаштувати в тихих вулицях дільниці — включно з шаленою „погонею" білих за червоношкірими.

Церква ця з своєю школою — фактичний осередок усього прерухливого шикаґовського життя. А воно дуже різноманітне. По всіх вулицях, що чотирикутниками обрамлюють церкву, виростають нові крамниці і варстати. Купити, замовити, поїсти, постригтись чи направити черевики — все можна вчинити в своїх підприємствах.

А кому невистачає меткости для власного підприємства, той має можливість, попрацювавши кілька років у підприємствах промислово-торговельного міста, врости своїм домом в одну з зелених тінистих вуличок української дільниці.

У цій дільниці, панівна досі, польська мова все більше поступається перед мовою ще новіших насельників, які, на подив швидко, починають почуватися тут, як вдома.

— Бо це, знаєте, аби не боятися, — пояснює мені власник нового дому, що з люлькою в зубах громадить травника. — Аби не боятися. Кажуть, — ризико! Ну, то й всюди є ризико. А я ось заризикував і маю. А чи не ризикували ми все життя? Ще як, і не грішми тільки.

Він оглядається по-господарському навколо.

— Ось ще коли б трохи більше земельки, щоб і картопелька своя була і щоб підгодувати яку худобину — то й криза не страшна. Що криза, як все своє буде?

Але підгодувати йому нічого не вдасться, бо його земелька — це вузенька смужка трави від дому до хідника. Сусіда запопадливого властителя, що вийшов поливати свою траву, посміхається.

— Ви ще раз заризикуєте та на фарму виїдете. І добре зробите. Аби робити це, що подобається. Бо в нас, той, хто на фармі повинен бути, чогось по фабриках нудьгує, а той, кому на фабриці прибиральником став. От і я — мені б рибне підприємство заложити, а я якісь шрубки закручую. І сам не знаю, до чого ці шрубки. Батько в мене, бачите, — звертається вже до мене — на Озівському морі рибальчив. Життя ж було! Як запахне в'яленим, як надихаєшся соли, то й сам здоровий — як просолений. Чи це фабрика дасть? І тепер — мені б десь до рибалок пристати та в море. Але ж жінка... Жінка — хіба вона розуміє?

Я підтакую, що жінка, дійсно, не зрозуміє.

Дім місцевих відділів Українського Народного Союзу малий, але без нього вже не уложиться життя великої громади. Тув і втрос більший дім не марнувався б, як не марнується і дім СУМА й парафіяльні будинки й інші доми, що ними незадовго вже гордитиметься українське Шикаґо. У місті велитенських підприємств особливо велике прагнення „мати своє"...

Шикаґо називають „містом вітрів". І дійсно, над озером Мішіґен невгаває вітер з Канади. Задалеко це, але здається, що й сюди доносить він сосновий запах лісів тієї північної країни, розріджений хвилюючим подихом води. Мішіґен мінливе, як море. Сьогодні воно блакитно-сіре й тяжко відрізнити, де починається трохи притьмарене небо. Там на воді з'являються якісь зморшки.

— Риба викидається! — говорить хтось біля мене найріднішою мовою. — Тут її повно...

Я згадую про свіжого знайомого рибалку і обертаюся, — чи це не він. Ні, це не він. Обійнявши дівчину, юнак дивиться вдалину. Вітер куйовдить його рано посивіле волосся. Обличчя напружене і тонке, як у цього індіянського вершника з прекрасної статуї, що позаду. Дівчина також пригадує мені щось недавно бачене. Може теж із статуй музею, що звідси пару кроків і де я намарне шукав старовинного нашого килима, що там зберігається.

— Ходи, Оленко, — каже він, не відриваючи зору від хвиль. — Ходи, тобі рано вставати...

Я дивлюся, як вони відходять до автобусної зупинки. Як там нараджуються й як дівчина рішуче стверджує щось помахом руки. Вертаються над озеро і стають знову за мною.

Дівчина втішено говорить про те, що це нічого, що пізно. Що такий вечір не повториться, що сьогодні так прозоро, як „у нас вдома".

Як на потвердження цього, невідомо звідки юнакові за волосся зачеплюється довга павутинна нитка. Він її здіймає і, нахилившись, обоє розглядають цього висланця здалеку.

Та я вже мушу йти. Ще треба побувати на півдні міста, потім крутнути на вест, потім вспіти на нічний потяг і, під приспішений стукіт коліс, дрімати, мріючи про величезне американське місто, над яким трапляється наше бабине літо...

УКРАЇНЦІ В АВСТРАЛІЇ

Релігійне життя католиків.

Українців-католиків є в цілій Австралії кільканадцять тисяч душ, з того в Новій П. Валії ок. 5,000, в Сіднеї 3,000, в Вікторії 3,000, в Мелборні 2,000, в Південній Австралії 1,300, в Аделяйді 1,000, в Квінсленді 1,000, у Брісбейні 600, в Західній Австралії 900, у Перті 650. Крім цього в Кенберрі, Тасманії та Північній Австралії буде біля 200 осіб. На всі ті тисячі осіб, розсіяних по великих просторах, є всього 6 українських священиків, з них 3 старші (двох хворих на ноги), а тільки 3 молодші священики постійно об'їздять вірних. Необхідно ще 4 молодих священиків для обслуговування вірних на степах Квінсленду, Н. П. Валії, Вікторії й Зах. Австралії.

Найкраще зорганізована під релігійним оглядом Вікторія. Першу українську Службу Божу в Мелборні відправив о. П. Смаль 14. 8. 1949 р. У травні 1950 приїхав до Мелборн о. д-р І. Прашко, що об'їхав усі табори і місцевості Вікторії та перевів перепис усіх українців католиків. Він заложив у Мелборні Братство св. Ап. Петра і Павла, що об'єднує 1,269 душ, 829 дорослих і 440 дітей. При Братстві є суботня шкілка (60 дітей), Комітет будови української церкви в Мелборні і Позичкова каса. Братство веде широку харктативну акцію, влаштовує академії в пам'ять Митрополита Кир Андрея й інші імпрези, братські трапези у празник св. Ап. Петра і Павла. Тричі в році відправляється українська Служба Божа в соборі св. Патрика: на Різдво, Великдень і братський празник. Тоді з'їздяться українці з цілої Вікторії, понад 1,000 осіб. Кожної неділі є на нашому Богослуженні від 500—600 вірних. Церковний хор під проводом мгр-а О. Купіля підносить красу нашого обряду і притягає чужинців. За три роки охрищено 385 дітей, померли 22 особи, повінчано 35 подруж, у тому 7 мішаних.

В Сіднею перше українське Богослуження відправив о. Н. Коп'яківський ЧНІ у Великий Четвер 1950 р. У квітні 1952 р. перейняв там душпастирство о. д-р П. Дячишин. Крім цього в Нюкастлі перебуває в монастирі о. Боський ЧНІ, однак він хворий на ноги. Тепер о. П. Дячишин щонеділі відправляє 2 Служби Божі: в центрі Сіднею, Міллерс Пойнт (200—300 осіб) і в Лідкомб (300—500 осіб). На три дні в тижні виїжджає він до різних осередків, які віддалені нераз і по 250 миль від Сіднею. Під покровом Церкви є 5 шкілок. Всіх охрищених дітей було 310 (в 1952 р. 152), похоронів 5, вінчань 12. На провінції хоронять другого дня, тому ховають місцеві священики. Підчас Евхаристійного Конгресу 18 квітня о. Н. Коп'яківський з двома нашими священиками відправив першу українську Службу Божу в соборі св. Марії. Дня 19 квітня українська група (около 200 осіб) взяла участь в Евхаристійній процесії. Підчас цього конгресу відбувся в Сіднеї перший з'їзд українських католицьких душпастирів зі стейтів Н. П. В. Вікторії і Квінсленду, в днях 15—17. 4. 53. Вирішено м. ін. видавати український католицький місячник, орган душпастирства.

В Аделяйді душпастирює о. Д. Качмар вже чотири роки. Релігійний стан вдоволяючий, наші люди горнуться щораз більше до своєї Церкви і приступають до св. Тайн. Українські католики взяли участь у процесійнім поході в честь Матері Божої з Фатіми. При церкві є католицька школа під покровом місцевого Архиєпископа. Наука відбувається щосуботи, вчать п. Пасічинський, п-ні Хрущевська та о. Качмар. Ходить до школи 50 дітей. В 1952 р. вродилося 71 дитина, було 9 вінчань (2 з австралійками).

У Брісбейні від квітня 1952 р. душпастирює о. Н. Коп'яківський ЧНІ. Із-за великого розпорошення й слабої комунікації в неділі на наші Богослуження приходить ок. 60 осіб. На св. Покрови 1952 р. прибув місцевий Архиєпископ на наше Богослуження, зійшлася 151 особа. Охрищено 34 дітей, було 7 вінчань, з них одно подружжя чисто українське, 6 інших мішані (він українець, вона австралійка). На свято Божого Тіла українська католицька група бере участь у загальній процесії. В північному Квінсленді наші люди розпорошені, губляться і пропадають для громадського життя.

В Перті від 16 березня 52 є душпастирем о. Ю. Споліткевич. Крім Перту в Нортгемі живе 200 українців католиків і 48 розкинених на великих просторах. За останній рік було 3 вінчання і 14 конвалідацій (цивільних шлюбів). Охрищено ок. 40 дітей, похоронено 3 особи. За попередні роки незвичайно трудно зібрати дані про шлюби і хрестини, бо вони порозкидані по цілій Західній Австралії.

Так виглядає в короткому українське католицьке релігійне життя в Австралії. Крім Мелборну ще ніде немає українського католицького братства. Якщо у всіх скупченнях українців католиків в Австралії постануть братства, тоді можна буде створити Союз Українських Католицьких Братств Австралії, який зможе видавати свою пресу, обезпечувати на життя своїх членів, опікуватися католицькими школами, спровадити наших Сестер, будувати братські доми тощо. Ці всі важливі справи повинні бути вирішені на першому з'їзді українців католиків Австралії, що повинен відбутися в недалекому часі.

Українські Народні Доми в Австралії.

Вже 4 роки ведеться акція за придбання Українських Народних Домів в усіх більших скупченнях української еміграції в Австралії. Одначе досі тільки Сідней має свій Український Народний Дім у центрі, поверховий, з 8 кімнатами тільки для засідань управ різних організацій. У ньому має бути дитячий садок і шкілка. На передмісті Вікторії Саншайн, побудовано невеликий дім, в якому відбуваються наші Богослуження і зібрання місцевих українців (ок. 300). Також у Мафрі у Східній Вікторії, та на деяких передмістях Сіднею філії Громад будують свої народні доми. В Мелборні, Аделяйді й Перті у недалекому часі постануть наші народні доми. Тому, що відповідних домів з більшими залями немає, треба будувати свої домівки, що є дешевше, бо наші люди будуть працювати даром, але це потриває довше. Австралійські будівельні закони і приписи є дуже скомпліковані, і важко буде збудувати Український Народний Дім в українському стилі, відповідно до всіх наших вимог.

Українське шкільництво в Австралії.

Передове місце в розбудові українського шкільництва в Австралії займає Вікторія, де є 9 українських суботніх шкілок, з 13 учителями й учительками і ок. 260 учнями, з того 6 шкілок у великому Мелборні і 3 поза Мелборном. При українській громаді у Вікторії (в Мелборні) є шкільна рада у складі: доц. В. Лещинський — голова, о. д-р І. Прашко (кат. душпастир) і о. В. Стасишин (УАПЦ) — члени, проф. Д. Нитченко — заст. голови, учит. М. Клодзінський — секретар, п-ні І. Умриш — фін. референт, проф. М. Шегедин — орг. референт. проф. Т. Ляхович і проф. О. Кліновський — інспектори. Також у Сіднеї є українські шкілки в середмісті і на передмістях, одначе точних даних про це не оголошено в нашій пресі, бо немає там ще однієї шкільної ради, тільки є кілька шкільних комісій. В Аделяйді є суботня шкілка при католицькій церкві, має 2 учителів і 50 дітей. Про інші місцевості нічого невідомо, бо немає жадних вісток у пресі про них.

(„Християнський Голос").

ХРОНИКА УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ

В Італії

НАШІ СКИТАЛЬЦІ

В Італії є п'ять таборів для втікачів різних національностей. В останньому часі в них переважають італійські втікачі із зони, що її окупував Тіто. Чотири табори в Капуа, Аверса, Сан Антоніо і Меркателльо є під опікою ААІ (Адміністрація Інтернаціональної Допомоги), одним табором в Пагані завідує молода організація т. зв. Місіонарів Миру. В цьому останньому таборі находяться самі хворі і непрацездатні особи без жадних еміграційних можливостей.

В таборі Капуа в цю пору є одна наша родина і 4 самітних; разом 6 душ, в тому 2 особи старші і непрацездатні. Еміграційних можливостей не мають жадних з браку відповідних порук.

В таборі Аверса перебуває одна родина — 4 душі, в тому 2 малих дітей із можливістю еміграції.

В Сан Антоніо перебуває дві родини і 3 самітні; разом 10 душ, в тому 3 дітей і 3 хворі і непрацездатні; еміграційні можливості для цих жадні.

В таборі у Меркателльо перебуває 5 родин, разом душ 19, в тому дітей 8; лиш дві родини мають деякі надії на еміграцію.

В таборі у Пагані перебуває дві родини, і одна самітня жінка каліка; разом 9 душ, в тому 4 дітей, 5 хворих. Всі вони без жадних еміграційних можливостей.

Окрім цих в шпиталі в Врешія перебуває стало один хворий на туберкульозу.

Це короткий начерк у числах. Куди важчий до описання — це стан життя цих решток. Вистане згадати, що деякі родини почали вже дев'ятий рік життя по різних таборах. Чуже середовище, низький моральний рівень таборового життя, брак зайняття, а і з тим брак будь-якого дрібного заробітку, брак достаточної допомоги одягом, безнадійність про завтрішній день, апатія до всього руйнують з-дня-на-день поодинокі душі. Підкреслити однак треба, що люди держаться взагальному добре.

У Франції

КОМІТЕТ ДЛЯ БУДОВИ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ В ПАРИЖІ

Православні українці в Парижі заснували комітет, який дбатиме про будову української православної церкви для вірних УАПЦ. Цей комітет, якого почесною головою є пані Ольга Петлюра і до якого належать найвизначніші українці, видав заклик, в якому находяться такі слова:

„Збудуємо свою власну православну українську Церкву в Парижі. Щоб увіковічнити світлу пам'ять нашого незабутнього Головного Отамана Симона Петлюри, присвятимо задуманий до будови наш Храм Святому Симонові.

Ми не сміємо зігнутися перед труднощами, що їх ми перед собою бачимо. Здаємо собі справу з того, що матеріяльно українці у Франції сьогодні не можуть дати грубих мільйонів франків, але вони все ж зможуть дати мільйони при однодушній поставі, при виняві цілковитого зрозуміння ваги історичної справи всіма українцями у Франції. Віримо також, що наші брати-українці в інших європейських країнах і в країнах заокеанських допоможуть нам у доброму ділі та відгукнуться на наш заклик і закуплять цеголки на будову пам'ятника української культури, на будову української церкви в Парижі, що віками репрезентуватиме нас на французькій землі взагалі, а зокрема в серці Франції — Парижі".

В Канаді

ПІДГОТОВА ТРЕТЬОГО ФЕСТИВАЛЮ В ТОРОНТІ

Український Відділ Канадійського Легіону в Торонті підготовляє третій з черги фестивал, що повинен відбутися в березні 1954 року в Торонті. Відділ бажає передати продовжування цієї, започаткованої ним мистецької ділянки, нашій молоді з тим, що екзекутива Відділу виконувала б ролю опікуна — дорадника. Для переведення цього пляну в життя відбулося 19 вересня ц. р. в 3-тій годині пополудні в домівці Легіону, спільне засідання Екзекутиви Українського Відділу Канадійського Легіону з представниками українських молодечих організацій в Торонті.

МУЗИЧНИЙ ІНСТИТУТ ІМ. ЛИСЕНКА В ТОРОНТІ

З початком вересня почав шкільний рік Музичний Інститут ім. Лисенка при церкві св. о. Миколая. В інституті будуть кляси гри на фортепіяно, скрипці, віолі, сольоспіву, ритміки, танку і теоретичних предметів. В Інституті зайняті такі професори: проф. І. Ковалів (скрипка, віоля, теоретичні предмети), проф. Лев Туркевич (фортепіяно і сольоспів), проф. Софія Голод (форт.), проф. Катря Гвоздецька (форт.), проф. Ярослава Залуцька (форт.), проф. Олена Гердан-Заклинська (ритміка і танок).

З ГОЛОСІВ УКРАЇНСЬКОЇ ПРЕСИ

ЗА СПІЛЬНИЙ ВИСТУП В СПРАВІ ЗАХІДНЬО-УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ

„Український Самостійник", Мюнхен, ч. 40 з 4 жовтня ц. р. приносить на першому місці статтю Романа Ільницького, в якій, застерігаючись на вступі проти деяких виступів Української Національної Ради та закидаючи їй порушення одностайного українського національного фронту у підході до Американського Комітету, стверджує далі:

Всі українські політичні середовища і табори мусять знову зійтися і поговорити з собою на теми, які тільки спільно можуть бути вирішені. Це треба зробити якнайскорше, бо час наглить, а справа є так важлива, що не може бути відсунена на дальший плян.

Маємо тут на думці питання Західньо-Українських Земель і їх приналежности до Української держави. Відомо, що поляки безперебійно ведуть пропаґанду в тому напрямі, щоб включити їх у відбудовану Польщу. Відомо, що найвищі їх політичні державні і партійно-політичні органи видали в тій матерії вже кілька засадничих деклярацій. Не тільки в столицях переможних альянтів, але також в столиці переможеної Німеччини, поляки намагаються приєднати для себе і публічну опінію і міродайні політичні чинники. Зате, на жаль, з українського боку не робиться майже нічого поза поточною ґазетною пропаґандою, яка крім того не доходить там, де треба.

Пора в тому напрямі здобутися на енерґійніші і з політично - дипльоматичного боку переконливі заходи. Дуже добру нагоду до цього дає нам річниця 700-ліття Львова і коронації князя Данила. Святкові комітети вже потворені в европейських країнах; треба думати, що вони постануть також за океаном. Обсервуючи перші їхні заходи — приходиться висловити побоювання, що велика річниця, хоч і буде відзначена, то тільки під історичним, а не політичним аспектом.

До цього є потрібне, щоб у цілу акцію включалися також наші політичні чинники. Ми думаємо, що це найдоцільніше станеться в той спосіб, що всі, які в грудні минулого року радили над російським питанням, тепер зійдуться і випустять спільну деклярацію до проблеми українсько-польських стосунків.

СТАНОВИЩЕ ЗЧ ОУН ДО УГВР

В „Українському Самостійнику" (Мюнхен, ч. 40 з 4 жовтня ц. р.) поміщено п. з. „Вияснення" заяву партії Закордонні Частини ОУН, у зв'язку з проголошенням у часописах за джерелами УГВР повідомлення з України про те, що керівником і представником крайової визвольної боротьби за кордоном треба вважати Закордонне Представництво УГВР. Текст того Вияснення, підписаного Секретаріятом Проводу ЗЧ ОУН, звучить:

У зв'язку з різними запитами з приводу „Повідомлення" в „Сучасній Україні" з дня 6. 9. 1953, Провід ЗЧ ОУН вияснює, що він одержав від ЗП УГВР документи, як повідомлення з Рідних Земель, у тому числі й опублікований в „С. У." документ. Підтвердження цих документів від Організації в Україні Провід ЗЧ ОУН досі не одержав.

Провід ЗЧ ОУН подав дня 24. 8. 1953 Закордонному Представництву УГВР наступне своє становище до того документу.

1. Провід ЗЧ ОУН приймає повідомлення Закордонного Представництва УГВР з 20. 8. 1953, про те, що Президія УГВР і Голова Генерального Секретаріяту УГВР підтвердили мандат Генерального Секретаря Закордонних Справ УГВР і Закордонного Представництва УГВР та визначили завдання і компетенції ЗП УГВР.

2. Відношення ЗЧ ОУН до ЗП УГВР в майбутньому залежатиме не тільки від компетенцій ЗП УГВР, але також від його діяльности і політики та від його відношення до ЗЧ ОУН.

3. Для наладнання взаємовідносин і співпраці між ЗЧ ОУН і ЗП УГВР Провід ЗЧ ОУН пропонує, щоб до ЗП УГВР входили представники ЗЧ ОУН і щоб діяльність ЗП УГВР, яка має мати піддержку ЗЧ ОУН, була погоджувана з Проводом ЗЧ ОУН через цих представників.

Український Літературно Мистецький Клюб
Ню Йорк 149 2-га

В п'ятницю 23 жовтня в Літературно - Мистецькому Клюбі в Ню Йорку відбудеться доповідь д-ра Івана Лисяка - Рудницького на тему: „Завваги до американської закордонної політики на тлі книжки Джеймса Бирнгема „Стримування чи Визволювання". Початок в год. 8 веч.

НА ЗАЛИШЕНЦІВ

Разом із вінком на могилу бл. п. Теклі Шумейко, матері редактора англомовного тижневика „Свободи" — „Юкрейнєн Вікли" п. Степана Шумейка, складаємо $22.00 на фонд залишенців в Европі, які рівночасно висилаємо до ЗУАДК.

Працівники „Свободи"
та Головної Канцелярії
УНС

З пожовклих листків

ЩО ПИСАЛА „СВОБОДА" 50 РОКІВ ТОМУ

Від 15 до 29 жовтня 1903 р.

ПІДГОТОВА ДО ВІЧА В ЙОНКЕРСІ

Після проголошення заклику на всенародне віче в Йонкерсі, призначене на День Подяки 26 листопада 1903 р., в кожному числі „Свободи" вміщувано в різній формі пригадки про важливість справ, які мають бути обговорені на вічу. Парох Йонкерсу, о. Павло Тимкевич, містить в газеті свої „Гадки на віче", пригадуючи, що „нарід — суспільна сила". Редакція від себе містить важливу статтю п. з. „Рим і греко-католицьке єпископство в Америці", в якій твердить, що „русини становлять головну силу греко-католиків в Новому Світі побіч хорватів, сирійців і сицилійців". Отже це природне, що русини стараються в першу чергу про своє єпископство в ЗДА. Щоб підтримати це домагання, окремий комітет, на якого чолі стояв о. Іван Константкевич з Шамокіну, Па., проголосив відозву „До всіх чесних, свідомих і щирих русинів в Америці" стати в обороні окремішности Греко-Католицької Церкви в Америці, щоб ратувати її від латинщення. Спроби латинщення добачає комітет у вирішенні суду в Скрентоні, що гр.-кат. церква в Олифанті має бути піддана під юрисдикцію латинського (римо-католицького) єпископа Гобана, без дозволу якого місцевий парох, о. Іван Ардан, не смів відправляти Служби Божої. У дальшій частині відозви сказано: „Браття русини! Справа процесу олифантської церкви — це спільна справа всіх наших руских церков в Америці". Проти рішення суду в Скрентоні комітет хоче апелювати до вищих судових інстанцій і тому закликає до складок на процес. — „Свобода" повідомляє, що в суботу 13 жовтня 1903 р. приїхав до ЗДА новий священик, о. Василь Гривнак, з Нараєва, в Галичині.

МІСЦЕВІ ВІСТІ

Русини в Бофало, Н. И., купили 12 вересня парцелі під будову своєї церкви, заплативши $1,200. — Тарас Ферлей пише з Сан Франсіско про причини, які спонукують українських ґімназистів в Галичині залишати школу й виїздити до Америки, згадуючи при цьому, що шкільна Рада заборонила студентам ходити на наукові виклади проф. Івана Раковського. — Страшною смертю згинув в Олифанті тамошній русин Меліян Басалиґа. Коли йшов до своєї корови, натрапив на електричні дроти і був убитий електрикою. В Нортгемтоні згинули при вантаженні каміння Гриць Щіпка і Асар Гузій. — На погорільців у Золочеві, в Галичині, за старанням о. Мих. Балоґа в Трауґер, Па., склали парафіяни $29. — Нещаслива пригода трапилася Семкові Дармограєві в Филаделфії. Під час праці у фабриці йому відірвало руку. — У церкві в Реймі відбулося посвячення українського прапора. На святі виголосив патріотичну промову о. Микола Стефанович з Питсбурґу.

ВІСТІ З БРАЗИЛІЇ

Дмитро Іванів з Куритиби, в Бразилії, подає такі вісті: Петрицький їздить тепер по українських колоніях, освідомляючи нарід про потреби нових поселенців. Коли був у Куритибі, то багато напрацювався для читальні „Просвіта", яка має приступити до видавання української газети. Він теж провадив там українську школу, до якої вписано 16 учнів. Засновано торговельну спілку, до якої приступили українці з Понта Ґросса й Ріо Кляро. В Понта Ґросса провадив крамницю Ст. Попович. В Ріо Кляро заснував п. П. школу, до якої ходить удень 54 дітей, а вечорами 17 парубків і дівчат. Там заложено теж читальню. Школу й читальню заснував п. П. також в Іпіранга, куди заїздив о. Бжуховський ЧСВВ.

Голос Читача

Про одну п'єсу та її автора

У „Свободі" з дня 8 серпня 1953 у хроніці з Трентону була згадка про тамошні театральні ансамблі та їх вистави. М. і. читаємо, що там поставлено „Батьківську любов", п'єсу Е. Бравна в українському перекладі Йосипа Стадника. Тому, що про цю п'єсу мені доводиться читати чи не третій вже раз з черги, поставлену різними театральними групами в Америці, я хотів би дещо висвітлити.

У 1936 р. Театр Яреми Стадника у своєму турне по Галичині заїхав з декількома виставами до Скалату.

Безпосередньо перед тим гостив у Скалаті жидівський театр Щоґлова. З цього театру відійшов був якийсь другорядний актор та зголосився у Яреми Стадника пропонуючи продажу п'єси „Після третього дзвінка" цього самого Щоґлова. П'єса була написана т. зв. жарґоном, тобто мовою, що нагадує німецьку мову, якої уживають жиди. Правдивої єврейської мови уживав тільки відомий жидівський театр „Габіма". Продавець п'єси залишився три дні в Скалаті і переробляв її на польську мову. Переклад його був на багато цікавіший за саму п'єсу, бо насміятися можна було до схочу — не з тексту, а з мови. Слушно казав Ярема Стадник, що це не мова а „просто кримінал". Щойно з цих „перлин польської мови" переклав на швидку руку на українську мову Ярема Стадник і дав цій п'єсі другий наголовок „Його велике кохання". З уваги на це, що п'єса мала малу обсаду, її прем'єра вже пішла у Грималові. Прем'єрова обсада виглядала так: Актор — Ярема Стадник, його жінка — Марія Левицька. Лікар Олесь Левицький, малолітня донька — Тося Стадникова (Лепківна). Ця п'єса — це властиво особисті, правдиві переживання Щоґлова показані сценічно з різними вставками, з додатком одної музичної ремінісценції. П'єса зразу починається трюком. Адміністратор театру нібито відкликає виставу, а публіка, думаючи, що це правда, хоч не хоч починає залишати залю. Тим часом за хвилину на сцену впадає мужчина, що робить враження божевільної людини з криком: „Я буду грати". Розгублена публіка вертається на місця і так починається акція.

Щоґлов у своїй п'єсі не тільки трюком з відкликанням вистави зацікавлює публіку, але також цілою акцією, яка є так побудована, що тримає публіку у напруженні. Дієві особи так „щиро" плачуть на сцені, що заражують і публіку плачем.

Причиною цілої отої „трагедії" на сцені є те, що герой п'єси (автор) в часі суперечки з тестем (директором мандрівного театру) у приступі божевілля вбиває його. Поза такою емоцією такі п'єси нічого не залишають, тому питання, чи варта ставити їх.

На кінець хочу вияснити, як із титулу „Після третього дзвінка" через „Його велике кохання" дійшло до „Батьківської любови".

Ото ж, як пройшли до Галичини німці, люди боялися, що ця п'єса є на індексі з уваги на автора-жида, тому придумали інший наголовок (Батьківська любов) та ще й автора (Е. Бравн), щоби тільки не причепилися „визвольники ч. 2". Що ж до перекладу, дописувача мабуть невірно поінформовано, бо Йосип Стадник, який має за собою дуже багато перекладів головним чином з німецького (різних драм, опер та оперет) — на мою думку — і не взявся би за переклад такої маловартної речі.

Ярослав Климовський.

До українсько-жидівського співжиття

(Закінчення зі стор. 2.)

часному; це відношення до нас було завжди вороже й наставлене на розсварення українців з жидами.

Те все, що пишуть наші сусіди, не може правити за критерій в оцінці українсько-жидівського співжиття, а тим більше не може бути джерелом до історії українсько-жидівських відносин в минулому.

Автор книжки, згадуючи про окупацію західньо-українських земель москалями під час першої світової війни, твердить, що російські війська підбурювали українське населення проти жидів, заохочуючи його власним прикладом до нищення жидівського майна.

Антисемітизм в Україні у всіх своїх проявах є наслідком російської політики з царських часів, що шляхом провокації й ворожої пропаґанди змушувала населення України до протижидівських виступів. Та всупереч злобі й ворожій пропаґанді, що йде по лінії вибілювання себе й ворожого нам насвітлювання історичної дійсности, час від часу до проблеми українсько-жидівського співжиття продирається ясний промінь правди, що примушує жидівський загал перевірити своє відношення до українців. Таким променем є книжка А. Гранаха, яка свідчить, що антисемітизм не зродився в Україні з українського духа, а наслідком послідовної російської політики.

Книжка ця в насвітленні очевидця дає правдивий образ українсько-жидівського співжиття і водночас може послужити як причинок до історії українсько-жидівських взаємин в минулому.

В. Я.

ВСЯЧИНА

89 СПІВАКІВ В МЕТРОПОЛІТЕН ОПЕРІ В СЕЗОНІ 1953—1954

Метрополітен опера заанґажувала в 1953—1954 рр. 89 співаків, між ними 16 нових. Двадцять, що співали в попередньому сезоні, не заанґажовано. До цього числа належить також Гелена Травбел, яка покинула Метрополітен Оперу, не бажаючи припиняти своїх виступів у кабаретах, як цього домагався директор опери Бінґ.

ШОФЕР І СОБАКА ВРЯТУВАЛИ ДИТИНУ

В місті Мідленд, в стейті Тексас, шофер врятував дворічну дитину, що упала в глибокий рів з водою. Його увагу привернула собака, що стояла над ровом і жалісно ґавкала. Шофер затримав авто, пішов над рів і, побачивши там малого Джеймса Едвардса, витягнув його з води і з поміччю штучного віддиху привернув до життя. Шофер мусів роздягнутися, бо в рові було більше як на півтора метра води.

Ставайте членами Українського Народного Союзу, а тим самим і співвласниками п'ятнадцяти-мільйонового Союзового майна!

Український Народний Союз, який нараховує тепер уже понад 69 тисяч членів, є передова народна установа американських українців, в списку членства якої не повинно забракнути теж і Вашого імени. Бо належати до У. Н. Союзу, значить належати до цього свідомого та ідейного загалу, який творить і веде наше громадське життя.

Посмертні Згадки

ЮРІЙ ПІЩАЛЬНИК, член Бр. св. Василія, відд. 339 УНС у Филаделфії, Па., помер 19-го жовтня 1953. До Бр. і У. Н. Союзу вступив 1918 р. Походив зі села Климець, повіт Сколє. Полишив в смутку дружину Калину, замужну дочку Агафію, сина Стефана і двох шваґрів. Проситься всіх Членів Бр. взяти участь в парастасі в четвер ввечір в заведенні М. Насевича на Френклин вул., і в похороні в п'ятницю. — В. И. П.!

А. Хромяк, секр.

В неділю, 25. жовтня 1953, в церкві св. Володимира на 14 вулиці, о годині 12-тій вполудне відправиться

ПАНАХИДА
по
бл. п. СИМОНІ НАЗАР

Управа 204 відділу УНС запрошує всіх Членів взяти численну участь. Управа відділу.

†

Дня 19-го жовтня упокоїлася в Бозі, на 45 році життя, прийнявши Найсвятіші Тайни

бл. п. Наталія Володимира Рудницька Чапленко

колишня управителька народніх шкіл.
Похорон відбудеться в четвер, 22-го жовтня в год. 9. з погребового заведення П. Яреми, 7 вулиця Ньо-Йорк, до церкви св. Духа в Бруклині й на цвинтар Кальварії, Квінс.

Сумною вісткою діляться з усіми
Муж ВАСИЛЬ зі сином ЮРІЄМ і
Мати ЮЛІЯ, невісткою ТЕТЯНОЮ,
Брати: ЯРОСЛАВ, ВАЛЬДО, ОЛЕКСАНДЕР.

ТАРЗАН, ч. 3173. Добра мірка.

— Сила леопардолюдей зломана, — гарчав Собіто, — але не надовго! Ти, Ребеґо, будеш слухняний моїм наказам!

— Ребеґа не слухає наказів людини! — холодно відповів Ребеґа. — Коли влада леопардолюдей зломана, то зломана й ваша.

— Люди Ребеґи мають людину медицини, — продовжував ватажок. — Ми не потребуємо Собіта. І Собіто залишиться... як в'язень Ребеґи!

— І коли прийде патруля з джунґлів шукати за слоневою кістю, — він самовдоволено сміявся, — Ребеґа дасть їм леопардолюдину!